राज्य सेवा (मुख्य) परीक्षा - २०२३ परीक्षा दिनांक २१ जानेवारी, २०२४.

2023 **K18**

संच क्र. **A**

प्रश्नपुस्तिका
सामान्य अध्ययन – I

प्रश्नपुस्तिका क्रमांक BOOKLET NO.
305413

A

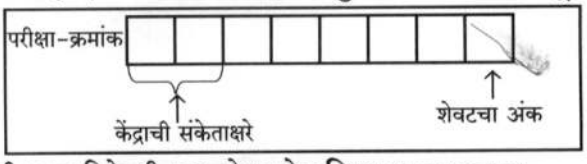
एकूण प्रश्न : 150

वेळ : 2 (दोन) तास **एकूण गुण : 150**

सूचना

(1) सदर प्रश्नपुस्तिकेत **150** अनिवार्य प्रश्न आहेत. उमेदवारांनी प्रश्नांची उत्तरे लिहिण्यास सुरुवात करण्यापूर्वी या प्रश्नपुस्तिकेत सर्व प्रश्न आहेत किंवा नाहीत याची खात्री करून घ्यावी. तसेच अन्य काही दोष आढळल्यास ही प्रश्नपुस्तिका समवेक्षकांकडून लगेच बदलून घ्यावी.

(2) आपला परीक्षा-क्रमांक ह्या चौकोनांत **न विसरता बॉलपेनने** लिहावा.

(3) वर छापलेला प्रश्नपुस्तिका क्रमांक तुमच्या उत्तरपत्रिकेवर विशिष्ट जागी उत्तरपत्रिकेवरील सूचनेप्रमाणे **न विसरता नमूद करावा.**

(4) (अ) या प्रश्नपुस्तिकेतील प्रत्येक प्रश्नाला 4 पर्यायी उत्तरे सुचविली असून त्यांना 1, 2, 3 आणि 4 असे क्रमांक दिलेले आहेत. त्या चार उत्तरांपैकी सर्वात योग्य उत्तराचा क्रमांक उत्तरपत्रिकेवरील सूचनेप्रमाणे तुमच्या उत्तरपत्रिकेवर नमूद करावा. अशा प्रकारे उत्तरपत्रिकेवर उत्तर-क्रमांक नमूद करताना तो संबंधित प्रश्न-क्रमांकासमोर छायांकित करून दर्शविला जाईल याची काळजी घ्यावी. **ह्याकरिता फक्त काळ्या शाईचे बॉलपेन वापरावे, पेन्सिल वा शाईचे पेन वापरू नये.**

(ब) **आयोगाने ज्या विषयासाठी मराठी बरोबर इंग्रजी माध्यम विहित केलेले आहे. त्या विषयाचा प्रत्येक प्रश्न मराठी बरोबर इंग्रजी भाषेत देखील छापण्यात आला आहे. त्यामधील इंग्रजीतील किंवा मराठीतील प्रश्नामध्ये मुद्रणदोषांमुळे अथवा अन्य कारणांमुळे विसंगती निर्माण झाल्याची शंका आल्यास, उमेदवाराने संबंधित प्रश्न पर्यायी भाषेतील प्रश्नाशी ताडून पहावा.**

(5) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत. यास्तव सर्व प्रश्नांची उत्तरे द्यावीत. घाईमुळे चुका होणार नाहीत याची दक्षता घेऊनच शक्य तितक्या वेगाने प्रश्न सोडवावेत. क्रमाने प्रश्न सोडविणे श्रेयस्कर आहे पण **एखादा प्रश्न कठीण वाटल्यास त्यावर वेळ न घालविता पुढील प्रश्नांकडे वळावे.** अशा प्रकारे शेवटच्या प्रश्नापर्यंत पोहोचल्यानंतर वेळ शिल्लक राहिल्यास कठीण म्हणून वगळलेल्या प्रश्नांकडे परतणे सोईस्कर ठरेल.

(6) उत्तरपत्रिकेत एकदा नमूद केलेले उत्तर खोडता येणार नाही. नमूद केलेले उत्तर खोडून नव्याने उत्तर दिल्यास ते तपासले जाणार नाही. एकापेक्षा जास्त उत्तरे नमूद केल्यास ते उत्तर चुकीचे धरले जाईल व त्या चुकीच्या उत्तराचे गुण वजा केले जातील.

(7) **प्रस्तुत परीक्षेच्या उत्तरपत्रिकांचे मूल्यांकन करताना उमेदवाराच्या उत्तरपत्रिकेतील योग्य उत्तरांनाच गुण दिले जातील. तसेच "उमेदवाराने वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी स्वरूपाच्या प्रश्नांची दिलेल्या चार उत्तरांपैकी सर्वात योग्य उत्तरेच उत्तरपत्रिकेत नमूद करावीत. अन्यथा त्यांच्या उत्तरपत्रिकेत सोडविलेल्या प्रत्येक चुकीच्या उत्तराकरीता 25% किंवा 1/4 एवढे गुण एकूण गुणांमधून वजा/कमी करण्यात येतील."**

पर्यवेक्षकांच्या सूचनेविना हे सील उघडू नये

ताकीद

ह्या प्रश्नपत्रिकेसाठी आयोगाने विहित केलेली वेळ संपेपर्यंत ही प्रश्नपुस्तिका आयोगाची मालमत्ता असून ती परीक्षाकक्षात उमेदवाराला परीक्षेसाठी वापरण्यास देण्यात येत आहे. ही वेळ संपेपर्यंत सदर प्रश्नपुस्तिकेची प्रत/प्रती, किंवा सदर प्रश्नपुस्तिकेतील काही आशय कोणत्याही स्वरूपात प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्षपणे कोणत्याही व्यक्तीस पुरविणे, तसेच प्रसिद्ध करणे हा गुन्हा असून अशी कृती करणाऱ्या व्यक्तीवर शासनाने जारी केलेल्या "परीक्षांमध्ये होणाऱ्या गैरप्रकारांना प्रतिबंध करण्याबाबतचा अधिनियम-82" यातील तरतुदीनुसार तसेच प्रचलित कायद्याच्या तरतुदीनुसार कारवाई करण्यात येईल व दोषी व्यक्ती कमाल एक वर्षाच्या कारावासाच्या आणि/किंवा रुपये एक हजार रकमेच्या दंडाच्या शिक्षेस पात्र होईल.

तसेच ह्या प्रश्नपत्रिकेसाठी विहित केलेली वेळ संपण्याआधी ही प्रश्नपुस्तिका अनधिकृतपणे बाळगणे हा सुद्धा गुन्हा असून तसे करणारी व्यक्ती आयोगाच्या कर्मचारीवृंदापैकी, तसेच परीक्षेच्या पर्यवेक्षकीयवृंदापैकी असली तरीही अशा व्यक्तीविरुद्ध उक्त अधिनियमानुसार कारवाई करण्यात येईल व दोषी व्यक्ती शिक्षेस पात्र होईल.

पुढील सूचना प्रश्नपुस्तिकेच्या अंतिम पृष्ठावर पहा.

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

1. आधुनिक काळातील कोणते पहिले मराठी नाटक होते, जे 'विष्णूदास भावे' यांनी 1843 मध्ये सादर केले होते ?
   (1) शारदा (2) सितास्वयंवर
   (3) नीतीदर्शक (4) माधवराव पेशवा

   Which was the first Marathi play of modern times, presented by 'Vishnudas Bhave' in 1843 ?
   (1) Sharada (2) Sitaswayamvar
   (3) Neeti Darshak (4) Madhavrao Peshwa

2. योग्य जोड्या लावा.

a. खुदीराम बोस	i. काकोरी कट
b. सचिंद्रनाथ सेन	ii. कायदेमंडळात बॉम्बस्फोट
c. बारिंद्र कुमार घोष	iii. इंडियन रिपब्लिक असोसिएशन
d. रामप्रसाद बिस्मल	iv. किंग्जफोर्डवर बॉम्ब हल्ला
	v. माणिक तोळा प्रकरण

	a	b	c	d
(1)	v	ii	iii	i
(2)	ii	v	i	iii
(3)	iv	v	ii	i
(4)	iv	iii	v	i

Match the following.

a. Khudiram Bose	i. Conspiracy of Kakori
b. Sachindranath Sen	ii. Bomb blast in Legislature
c. Barindrakumar Ghosh	iii. Indian Republic Association
d. Ramprasad Bismal	iv. Bomb attack on Kingsford
	v. Manik Tola Case

	a	b	c	d
(1)	v	ii	iii	i
(2)	ii	v	i	iii
(3)	iv	v	ii	i
(4)	iv	iii	v	i

3. 'संगीत रत्नाकर' या भारतीय संगीतावरील प्रमाणभूत असणाऱ्या ग्रंथाचे लेखक कोण आहे ?
   (1) गोपाल नायक (2) शारंगदेव
   (3) पंडित विष्णु भातखंडे (4) पंडित विष्णु पलुसकर

   Who is the writer of 'Sangeet Ratnakar' the standard book on Indian Music ?
   (1) Gopal Nayak (2) Sharangdev
   (3) Pandit Vishnu Bhatkhande (4) Pandit Vishnu Paluskar

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

4. कोणत्या प्रदेशात 'काठ आणि गोफ' नृत्याचे प्रकार प्रसिद्ध आहेत ?
(1) गोंडावन (2) कोंकण (3) विदर्भ (4) खानदेश

In which region 'Kath and Goph' types of dance are famous ?
(1) Gondawan (2) Konkan (3) Vidarbh (4) Khandesh

5. 'इंडियन पॅट्रिऑटिक असोसिएशन -1888' या संघटनेचा संबंध खालीलपैकी कोणत्या व्यक्तीशी येतो ?
(1) स्वामी विवेकानंद (2) स्वामी दयानंद सरस्वती
(3) सर सय्यद अहमद खान (4) मोहम्मद इक्बाल

Which of the following person is related to the organization of 'Indian Patriotic Association – 1888' ?
(1) Swami Vivekanand (2) Swami Dayanand Saraswati
(3) Sir Sayyad Ahemad Khan (4) Mohommad Iqbal

6. इंग्रज गव्हर्नर जनरल डलहौसीने कोणत्या संस्थानाला गैरकारभाराचे निमित्त पुढे करून खालसा केले ?
a. सातारा
b. नागपूर
c. झाशी
d. अयोध्या
(1) a व d (2) b व c (3) फक्त c (4) फक्त d

The British Governor General Dalhousie abolished which States on the pretext of Mal administration ?
a. Satara
b. Nagpur
c. Zashi
d. Ayodhya
(1) a and d (2) b and c (3) only c (4) only d

7. संपादक आणि वृत्तपत्राची चूकीची जोडी ओळखा.
(1) केशवचंद्र सेन - सुलभ समाचार
(2) व्दारकानाथ विद्याभूषण - बंगदर्शन
(3) सुरेंद्रनाथ बॅनर्जी - बंगाली
(4) देवेंद्रनाथ टागोर - इंडियन मिरर

Identify the wrong pair of Editor and Newspaper.
(1) Keshavchandra Sen – Sulabh Samachar
(2) Dwarakanath Vidyabhushan – Bangdarshan
(3) Surendranath Banarjee – Bangali
(4) Devendranath Tagore – Indian Mirror

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

8. जोड्या लावा.

a. दादासाहेब फाळके	i. बाजीराव मस्तानी
b. बाबुराव पेंटर	ii. सैरंध्री चित्रपट
c. भालजी पेंढारकर	iii. राजा हरिश्चंद्र चित्रपट
d. प्रभाकर पेंढारकर	iv. बाल शिवाजी

	a	b	c	d
(1)	iii	ii	iv	i
(2)	iii	ii	i	iv
(3)	iii	i	ii	iv
(4)	iv	i	iii	ii

Match the pairs.

a. Dadasaheb Falke	i. Bajirao Mastani
b. Baburao Penter	ii. Sairandhri Movie
c. Bhalji Pendharkar	iii. Raja Harishchandra Movie
d. Prabhakar Pendharkar	iv. Bal Shivaji

	a	b	c	d
(1)	iii	ii	iv	i
(2)	iii	ii	i	iv
(3)	iii	i	ii	iv
(4)	iv	i	iii	ii

9. 1890 साली भारताच्या औद्योगिक विकासाला चालना देण्यासाठी 'औद्योगिक परिषदे'ची स्थापना कोणी केली ?

(1) गोपाळ कृष्ण गोखले (2) दादाभाई नौरोजी

(3) रमेशचंद्र दत्त (4) न्या. म. गो. रानडे

Who established the 'Industrial Conference' in 1890 to promote the Industrial development of India ?

(1) Gopal Krishna Gokhale (2) Dadabhai Nauroji

(3) Rameshchandra Dutta (4) Just. M. G. Ranade

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK P.T.O.

10. खालील दिलेल्या पर्याय गटातून ब्राह्मणी आणि ब्राम्हणेत्तर वृत्तपत्रांचा अचूक गट ओळखा.

(1) ब्राह्मणी वृत्तपत्रे – लोकशाही, लोकसंग्रह, केसरी, संजीवन, जागृति
ब्राम्हणेत्तर वृत्तपत्रे – जागरुक, विजयीमराठा, लोकमान्य, दीनमित्र, राजकारण

(2) ब्राह्मणी वृत्तपत्रे – जागरुक, विजयीमराठा, संजीवन, केसरी, लोकमान्य
ब्राम्हणेत्तर वृत्तपत्रे – लोकशाही, लोकसंग्रह, दीनमित्र, जागृति, राजकारण

(3) ब्राह्मणी वृत्तपत्रे – लोकशाही, लोकसंग्रह, केसरी, लोकमान्य, राजकारण
ब्राम्हणेत्तर वृत्तपत्रे – जागरुक, विजयीमराठा, संजीवन, दीनमित्र, जागृति

(4) ब्राह्मणी वृत्तपत्रे – जागरुक, लोकशाही, संजीवन, केसरी, राजकारण
ब्राम्हणेत्तर वृत्तपत्रे – विजयीमराठा, लोकसंग्रह, दीनमित्र, लोकमान्य, जागृति

Identify the following correct option group of Brahmin and Non-Brahmin Newspapers.

(1) Brahmin Newspapers – Lokshahi, Loksangrah, Kesari, Sanjivan, Jagruti
Non-Brahmin Newspapers – Jagruk, Vijayi Maratha, Lokmanya, Dinmitra, Rajkaran

(2) Brahmin Newspapers – Jagruk, Vijayi Maratha, Sanjivan, Kesari, Lokmanya
Non-Brahmin Newspapers – Lokshahi, Loksangrah, Dinmitra, Jagruti, Rajkaran

(3) Brahmin Newspapers – Lokshahi, Loksangrah, Kesari , Lokmanya, Rajkaran
Non-Brahmin Newspapers – Jagruk, Vijayi Maratha, Sanjivan, Dinmitra, Jagruti

(4) Brahmin Newspapers – Jagruk, Lokshahi, Sanjivan, Kesari, Rajkaran
Non-Brahmin Newspapers – Vijayi Maratha, Loksangrah, Dinmitra, Lokmanya, Jagruti

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

11. पुढीलपैकी कोणत्या वकीलांनी असहकार चळवळीचा भाग म्हणून त्यांची किफायतशीर वकीली सोडून दिली ?

a. चि. रं. दास
b. मु. रा. जयकर
c. सैफुद्दीन किचलू
d. वल्लभभाई पटेल

(1) a आणि b फक्त (2) b आणि c फक्त (3) a, b आणि c फक्त (4) a, b, c आणि d

Who from the following lawyers gave up lucrative practices as a part of non-cooperation Movement ?

a. C. R. Das
b. M.R. Jayakar
c. Saifuddin Kitchlew
d. Vallabhbhai Patel

(1) a and b only (2) b and c only (3) a, b and c only (4) a, b, c and d

12. पुढील वृत्तपत्रे व त्यांचे संपादक यांच्या जोड्या जुळवा.

a. मुंबई वैभव
b. गुराखी
c. देश सेवक
d. काळ

I. एल्.एन्. जोशी
II. के. पी. मेहेंदळे
III. ए. बी. कोल्हटकर
IV. शिवराम महादेव परांजपे

	a	b	c	d
(1)	I	II	III	IV
(2)	I	III	II	IV
(3)	II	I	IV	III
(4)	II	I	III	IV

Match the following papers and their editors.

a. Mumbai Vaibhav
b. Gurakhi
c. Desh Sevak
d. Kal

I. L. N. Joshi
II. K. P. Mehendale
III. A. B. Kolhatkar
IV. Shivram Mahadeo Paranjpe

	a	b	c	d
(1)	I	II	III	IV
(2)	I	III	II	IV
(3)	II	I	IV	III
(4)	II	I	III	IV

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

13. 'अ बंच ऑफ ओल्ड लेटर्स' हे कोणी प्रकाशीत केले ?

(1) सुभाष चंद्र बोस

(2) जवाहरलाल नेहरू

(3) काका कालेलकर

(4) सरदार वल्लभभाई पटेल

Who published 'A Bunch of Old Letters' ?

(1) Subhashchandra Bose

(2) Jawaharlal Nehru

(3) Kaka Kalelkar

(4) Sardar Vallabhbhai Patel

---

14. पुढील वाक्ये कोणाबद्दल लिहीली आहेत ?

a. इंग्लीश जनते समोर काँग्रेसची भूमिका मांडण्यासाठी ते 1905 मध्ये इंग्लंडला गेले होते.

b. काँग्रेसच्या ब्रिटीश कमिटीने त्यांच्या सात आठवड्याच्या वास्तव्यात त्यांच्या भाषणासाठी 45 सभांचे आयोजन केले होते.

c. या महान तरुणाला बनारसच्या काँग्रेसच्या अधिवेशनाचे अध्यक्षपदासाठी आमंत्रीत करण्यात आले होते.

(1) लोकमान्य टिळक (2) सुभाष चंद्र बोस

(3) गोपाळ कृष्ण गोखले (4) मो. क. गांधी

The following sentences are written about whom ?

a. He went to England in 1905 to present the Congress case before the English people.

b. The British Committee of Congress arranged 45 meetings for him to address during his stay of seven weeks.

c. This Grand Young Man was called upon to preside over the Banaras Session of Congress.

(1) Lokmanya Tilak (2) Subhashchandra Bose

(3) Gopal Krishna Gokhale (4) M. K. Gandhi

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

15. जोड्या जुळवा.

a. मुंबई मराठी साहित्य संघ
b. विदर्भ साहित्य संघ
c. नाट्य निकेतन
d. ललीतकलादर्श

I. केशवराव भोसले
II. मोतीराम गजानन रांगणेकर
III. अमृत नारायण भालेराव
IV. नाना जोग

	a	b	c	d
(1)	III	IV	II	I
(2)	I	II	III	IV
(3)	IV	III	II	I
(4)	III	I	IV	II

Match the following.

a. Mumbai Marathi Sahitya Sangh
b. Vidharbha Sahitya Sangh
c. Natya Niketan
d. Lalitkaladarsh

I. Keshavrao Bhosle
II. Motiram Gajanan Rangnekar
III. Amrit Narayan Bhalerao
IV. Nana Joag

	a	b	c	d
(1)	III	IV	II	I
(2)	I	II	III	IV
(3)	IV	III	II	I
(4)	III	I	IV	II

16. खालीलपैकी शेती सुधारणेला पूरक अशा कोणत्या सुधारणा लॉर्ड कर्झनच्या कार्यकाळात झाल्या ?

a. शेतकी/कृषि संशोधन संस्थेची स्थापना
b. सहकारी संस्था कायदा पारित
c. कुळ कायदा पारित
d. भूमी सुधारणा कायदा पारित

(1) फक्त a आणि b बरोबर
(2) फक्त b, c आणि d बरोबर
(3) फक्त a आणि d बरोबर
(4) वरील सर्व बरोबर

Which of the following reforms that contributed to agrarian took place during the tenure of Lord Curzon ?

a. Establishment of Agriculture Research Institution
b. Passed the Co-operative Societies Act
c. Passed the Tenant Act
d. Passed the Land Reform Act

(1) Only a and b is correct
(2) Only b, c and d is correct
(3) Only a and d is correct
(4) All of the above is correct

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

17. दादाभाई नौरोजी यांच्या बाबत खालीलपैकी कोणते/ती विधान/ने सत्य आहेत ?

a. हाउस ऑफ कॉमन्स चे पहिले भारतीय सदस्य होते.

b. त्यांनी तीन वेळा भारतीय राष्ट्रीय काँग्रेसचे अध्यक्षपद भूषविले.

c. 1910 मध्ये त्यांची केंद्रीय कायदेमंडळात सदस्य म्हणून निवड झाली.

d. बॉम्बे असोसिएशनच्या स्थापनेत त्यांचा सहभाग होता.

(1) फक्त b आणि c बरोबर आहे (2) फक्त a आणि c बरोबर आहे

(3) फक्त a, b आणि d बरोबर आहे (4) वरील सर्व पर्याय बरोबर आहेत

Which of the following statements about Dadabhai Nouroji is / are correct ?

a. He was the first Indian Member of House of Commons.

b. He has served as President of the Indian National Congress three times.

c. He was selected the member of Central Legislature in 1910.

d. He was involved in the formation of Bombay Association.

(1) Only b and c are correct (2) Only a and c are correct

(3) Only a, b and d are correct (4) All of the above are correct

---

18. व्हेलेन्टिन चिरोल यांचे बाबत खालीलपैकी कोणते/ती विधान/ने बरोबर आहेत ?

a. त्यांनी, 'गोखले काळाच्या बरोबर तर टिळक काळाच्या पूढे होते' असे विधान केले.

b. त्यांनी टिळकांना 'भारतीय असंतोषाचे जनक' संबोधले.

c. ते उदारमतवादी नोकरशहा होते.

d. त्यांनी टिळकांना देशद्रोहाच्या आरोपाखाली तुरुंगवासाची शिक्षा सुनावली.

(1) पर्याय a, b आणि c बरोबर आहे (2) फक्त पर्याय b बरोबर आहे

(3) फक्त पर्याय d बरोबर आहे (4) पर्याय a आणि c बरोबर आहे

Which of the following statements about Velentines Chirol is/are correct ?

a. He stated that Gokhale was with the time, while Tilak was ahead of time.

b. He called Tilak the 'Father of Unrest in India'.

c. He was a liberal bureaucrat.

d. He sentenced Tilak to imprisonment for sedition.

(1) Option a, b and c are correct (2) Only option b is correct

(3) Only option d is correct (4) Option a and c are correct

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

19. a. पहिले वाक्य : प्लासीच्या लढाईनंतर, मीरजाफर हा बंगालचा नवाब बनला.

b. दूसरे वाक्य : मीरजाफर आपला राज्य कारभार राजधानी मुर्शिदाबाद वरून पाहु लागला.

वरीलपैकी कोणते विधान/विधाने बरोबर आहे/त ?

(1) b फक्त (2) a फक्त (3) यापैकी नाही (4) a व b

a. First Sentence : After the battle of Plassey, Mirzafar became the Nawab of Bengal.

b. Second Sentence : Mirzafar started his administration from the capital Murshidabad.

Which of the above statement/s is/are correct ?

(1) b only (2) a only (3) none of these (4) a and b

20. बंकीमचंद्र चटर्जी लिखित 'आनंदमठ' या कादंबरीत बंगालमधील कोणत्या उठावाचा उल्लेख आढळतो ?

(1) चुआरांच्या बंडाचा (2) कोलामांच्या बंडाचा
(3) संथाळांच्या बंडाचा (4) संन्याशांच्या बंडाचा

Which rebel in Bengal is mentioned in the novel 'Anandmath' written by Bankimchandra Chatarjee ?

(1) Revolt of Chuara's (2) Revolt of Kolama's
(3) Revolt of Santhala's (4) Revolt of Sanyashi's

21. कोणत्या वर्तमान पत्राने त्या वेळचा बंगालचा गव्हर्नर जनरल वॉरन हेस्टिंग्जच्या सर्वसामान्य धोरणावर टिका केली होती ?

(1) बंगाल किरकरु (2) कलकत्ता जनरल
(3) दी बंगाल गॅझेट (4) अमृत बझार पत्रिका

Which journal had criticised the general policy of Warren Hastings, the Governor General of Bengal at that time ?

(1) Bengal Kirkaru (2) Calcutta Journal
(3) The Bengal Gazette (4) Amrit Bazar Patrika

22. ईस्ट इंडीया कंपनीतर्फे कॅप्टन हॉकीन्स कोणाच्या काळात भारतात आले ?

(1) अकबर (2) जहांगीर (3) शहाजहान (4) औरंगजेब

During whose reign did Captain Hawkins come to India, on behalf of the East India Company ?

(1) Akbar (2) Jahangir (3) Shahajahan (4) Aurangzeb

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK P.T.O.

23. 'हिंदूस्थान सोशालिस्ट रिपब्लीकन असोसिएशन' ह्या संघटनेच्या स्थापनेत कोणाचा पुढाकार होता ?
(1) चंद्रशेखर आझाद (2) सचिंद्रनाथ सन्याल
(3) सुर्यसेन (4) भगतसिंह
Who took the initiative in the establishment of 'Hindustan Socialist Republican Association' ?
(1) Chandrashekar Azad (2) Sachindranath Sanyal
(3) Suryasen (4) Bhagat Singh

24. महाराष्ट्रातील चालुक्य राजवटी विषयी माहिती _____ या प्रवाशाने लिहिली आहे.
(1) ह्युएनत्संग (2) टॉलेमी (3) अल्बेरुनी (4) फाहीयान
_____, the traveller has written information about Chalukya rule in Maharashtra.
(1) Huen Tsang (2) Ptolemy (3) Al-Biruni (4) Fa-Hien

25. नाटक व त्यांचे लेखक यांच्या जोड्या जुळवा.

a. दैवसेनी	I. कुंटे
b. इंदिरा	II. किर्तीकर
c. कुसूमांजली	III. वि. मो. महाजनी
d. राजा शिवाजी	IV. बजाबा रामचंद्र प्रधान

	a	b	c	d
(1)	I	II	III	IV
(2)	IV	II	III	I
(3)	II	I	IV	III
(4)	III	IV	I	II

Match the following plays and their authors.

a. Daivaseni	I. Kunte
b. Indira	II. Kirtikar
c. Kusumanjali	III. V. M. Mahajani
d. Raja Shivaji	IV. Bajaba Ramchandra Pradhan

	a	b	c	d
(1)	I	II	III	IV
(2)	IV	II	III	I
(3)	II	I	IV	III
(4)	III	IV	I	II

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

26. लेखक आणि ग्रंथाच्या अचूक जोड्या लावा.

a. त्रिंबक नारायण अत्रे	i. बिरड
b. केशव मेश्राम	ii. अघोरी
c. बाबुराव बागुल	iii. गावगाडा
d. भास्कर चंदणशिव	iv. ऑडिट
	v. पोखरण

	a	b	c	d
(1)	iv	ii	iii	i
(2)	iii	v	i	ii
(3)	iii	iv	ii	i
(4)	iii	v	ii	i

Match the following pairs of Author and Books.

a. Trimbak Narayan Atre	i. Birad
b. Keshav Meshram	ii. Aghori
c. Baburao Bagul	iii. Gavagada
d. Bhaskar Chandanshiv	iv. Audit
	v. Pokharan

	a	b	c	d
(1)	iv	ii	iii	i
(2)	iii	v	i	ii
(3)	iii	iv	ii	i
(4)	iii	v	ii	i

27. क्रांतीकारी कार्य करणारे नेते व संबंधित शहर यांच्या जोड्या जुळवा.

a. नागपूर	I. दादासाहेब खापर्डे
b. यवतमाळ	II. आबासाहेब खानखोजे
c. अमरावती	III. श्रीधर परांजपे
d. बेळगांव	IV. गंगाधर देशपांडे

	a	b	c	d
(1)	I	II	III	IV
(2)	IV	III	II	I
(3)	III	II	I	IV
(4)	III	II	IV	I

Match the pairs of leader of revolutionary work and concerned city.

a. Nagpur	I. Dadasaheb Khaparde
b. Yawatmal	II. Abasaheb Khankhoje
c. Amrawati	III. Shridhar Paranjape
d. Belgaon	IV. Gangadhar Deshpande

	a	b	c	d
(1)	I	II	III	IV
(2)	IV	III	II	I
(3)	III	II	I	IV
(4)	III	II	IV	I

28. खालील विधाने पहा.

a. 31 आक्टोबर, 1920 रोजी स्थापन झालेल्या 'ऑल इंडिया ट्रेड यूनियन काँग्रेसचे' लाला लजपत राय हे पहिले अध्यक्ष होते.

b. 1927 पर्यंत 'ऑल इंडिया ट्रेड यूनियन काँग्रेसशी' 57 कामगार संघटना संलग्न होत्या.

(1) a हे बरोबर आहे
(2) a आणि b हे दोन्ही बरोबर आहेत
(3) b हे बरोबर आहे
(4) a आणि b हे बरोबर नाहीत

Observe the following sentences.

a. Lala Lajpat Rai was the first President of 'All India Trade Union Congress' established on 31 October, 1920.

b. 57 Labour organizations were attached to 'All India Trade Union Congress' until 1927.

(1) a is true
(2) both a and b are true
(3) b is true
(4) both a and b are not true

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

29. खालीलपैकी कोणते विधान चूक आहे/त ?

a. मौलाना अबुल कलाम आझाद यांनी जून 1912 मध्ये 'अल् - हिलाल' हे उर्दू साप्ताहिक प्रकाशित केले.

b. मोहमद अलि जिना यांनी 1911 मध्ये 'दि कॉम्रेड' हे इंग्रजी साप्ताहिक प्रकाशित केले.

c. सन 1912 मध्ये जफर अलिखान यानी 'जमिनदार' या साप्ताहिकाचे दैनिकांत रूपांतर केले.

(1) फक्त a चूक

(2) फक्त b चूक

(3) b आणि c चूक

(4) a आणि c चूक

Which of the following statement is /are wrong ?

a. Maulana Abul Kalam Azad published 'Al - Hilal' a weekly Urdu Newspaper in June, 1912.

b. 'The Comrade' a weekly English Newspaper published by Mohammad Ali Jinnah in 1911.

c. In the year, 1912 Jafar Alikhan had converted his weekly 'Zamindar' into a daily.

(1) only a is wrong

(2) only b is wrong

(3) b and c are wrong

(4) a and c are wrong

---

30. दामोदर चाफेकर आणि _____ यांनी 'सोसायटी फॉर द प्रोटेक्शन ऑफ हिंदू लिजन' स्थापन केली.

(1) गणेश सावरकर (2) विनायक सावरकर

(3) बालकृष्ण चाफेकर (4) द्रविड बंधू

Damodar Chaphekar and _____ started the 'Society for the Protection of Hindu Legion'.

(1) Ganesh Savarkar (2) Vinayak Savarkar

(3) Balkrishna Chaphekar (4) Dravid Brothers

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK P.T.O.

31. डॉ. पंजाबराव देशमुख यांच्या कार्याबाबत खालीलपैकी कोणते विधान चुकीचे आहे ?
(1) 1950 साली स्थापन झालेल्या 'अखिल भारतीय मागास जाती संघाचे' ते अध्यक्ष होते
(2) 'बॅकवर्ड क्लासेस् स्कॉलरशिप बोर्ड' चे अध्यक्ष होते
(3) '1938 मधील विदर्भ-मध्य प्रांत ब्राह्मणेत्तर परिषदे' चे त्यांनी अध्यक्षपद भूषविले
(4) 1955 साली स्थापन झालेल्या 'भारत कृषक समाज' चे ते अध्यक्ष होते

Which of the following statements about the work of Dr. Panjabrao Deshmukh is incorrect ?
(1) He was the President of 'Akhil Bharatiya Magas Jati Sangh' which was established in 1950
(2) He was the President of 'Backward Classes Scholarship Board'
(3) He held the Post of President of 'Vidarbh-Madhya Prant non-brahmin Conference in 1938'
(4) He was the President of 'Bharat Krushak Samaj' established in 1955

---

32. बाळशास्त्री जांभेकरां बाबत खालील विधाने वाचा व योग्य पर्याय निवडा.
a. एल्फिस्टन महाविद्यालयातील ते पहिले भारतीय सहाय्यक प्राध्यापक होते.
b. 'नितीकथा' आणि 'सारसंग्रह' या साहित्यांचे त्यांनी लेखन केले.
c. न्या. नारायन चंदावरकर यांनी 'इंदुप्रकाश' तील एका लेखामध्ये त्यांनी त्यांचा 'राजकीय ऋषि' असा उल्लेख केला.
d. 1840 मध्ये ते 'रॉयल जिऑग्राफिकल सोसायटी ऑफ लंडन' चे सदस्य म्हणून निवडले गेले.
(1) विधाने a, b आणि c बरोबर असून d चुकीचे आहे
(2) विधाने b आणि d बरोबर असून a आणि c चुकीची आहेत
(3) विधाने b आणि c बरोबर असून a आणि d चुकीची आहे
(4) वरील सर्व विधाने बरोबर आहेत

Read the following statements about Balashastri Jambhekar and choose correct option.
a. He was the first Indian Asst. Professor in Elphinstone College.
b. He wrote book such as 'Nitikatha' and 'Sarsangrah'.
c. Justice Narayan Chandavarkar in one article in 'Induprakash' mentioned him as a 'Rajkiy Rhushi'.
d. He was selected member of the 'Royal Geographical Society of London' in 1840.
(1) Statement a, b and c are correct while d is incorrect
(2) Statement b and d are correct while a and c are incorrect
(3) Statement b and c are correct while a and d are incorrect
(4) All statements of above are correct

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

A

33. संयुक्त महाराष्ट्र चळवळीविषयी इ.स. 1917 मध्ये लोकशिक्षण या मासिकात "तिभंगलेला महाराष्ट्र" हा लेख कोणी प्रकाशित केला होता ?

(1) दत्तो वामन पोतदार
(2) धनंजयराव गाडगीळ
(3) विठ्ठल वामन ताम्हणकर
(4) जी.टी. माडखोलकर

Who published an Article "Tibhanglela Maharashtra" in Lokshikshan (monthly publication) in 1917 about the Samyukta Maharashtra Movement ?

(1) Datto Waman Potdar
(2) Dhananjayrao Gadgil
(3) Vitthal Waman Tamhankar
(4) G.T. Madkholkar

---

34. भारतीय लोकांना कायदे मंडळात प्रथम प्रवेश कोणत्या कायद्याने देण्यात आला ?

(1) भारतीय परिषद कायदा, 1861
(2) भारतीय परिषद कायदा, 1892
(3) भारतीय परिषद कायदा, 1909
(4) भारत सरकार कायदा, 1919

Which Act introduced for the first time Indian people in the Legislative Council ?

(1) The Indian Councils Act, 1861
(2) The Indian Councils Act, 1892
(3) The Indian Councils Act, 1909
(4) Government of India Act, 1919

---

35. पुढील वाक्ये _____ संबंधी आहेत.

a. तो कट्टर धर्मवेडा मुसलमान होता.
b. तो लातुरचा वकील होता.
c. तो इत्तीहादूचा सभासद होता.
d. इत्तीहादूचे सभासद रझाकार म्हणून ओळखले जात.

(1) महाबत खान
(2) कासीम रझवी
(3) शहानवाझ
(4) निजाम

The following sentences are about _____.

a. He was a Muslim fanatic.
b. He was a lawyer from Latur.
c. He was a member of Ittihadu.
d. The members of Ittihadu were known as Razakars.

(1) Mahabat Khan
(2) Kasim Razavi
(3) Shahnawaz
(4) Nizam

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK P.T.O.

36. हैद्राबाद पोलीस ॲक्शन साठी 'ऑपरेशन पोलो' ही योजना कोणी तयार केली होती ?

(1) जनरल गोगार्ड (2) मेजर जनरल जयंत चौधरी

(3) मेजर जनरल ए.ए. रुद्र (4) लेफ्टनंट जनरल राजेंद्र सिंग

Who formulated the 'Operation Polo' at the time of Hyderabad Police Action ?

(1) General Gogard (2) Major General Jayant Chaudhari

(3) Major General A.A. Rudra (4) Lieutenant General Rajendra Sing

37. निजामावर कोणी बॉम्ब टाकला होता ?

(1) भास्कर गोपाळ केसकर (2) नारायण पंढरीनाथ पवार

(3) आनंदराव वाघमारे (4) काशिनाथ नावंदर

Who threw the bombshell on Nizam ?

(1) Bhaskar Gopal Kesakar (2) Narayan Pandharinath Pawar

(3) Anandrao Waghmare (4) Kashinath Nawandar

38. संयुक्त महाराष्ट्राची राजधानी मुंबई असावी असे पुढीलपैकी कोणी सुचविले होते ?

(1) य.कृ. खाडिलकर (2) प्रभाकर पाध्ये

(3) भा.वि. वरेरकर (4) पां.वा. गाडगीळ

Who from the following had suggested that the capital of Samyukta Maharashtra should be Mumbai ?

(1) Y.K. Khadilkar (2) Prabhakar Padhye

(3) B.V. Warerkar (4) P.V. Gadgil

39. माधवराव खंडेराव बागल आणि रत्नाप्पा कुंभार _____ चे संस्थापक होते.

(1) फलटन संस्थान प्रजा परिषद (2) कोल्हापूर प्रजा परिषद

(3) दक्षिणी विभागीय परिषद (4) जत संस्थान प्रजा परिषद

Madhavrao Khanderao Bagal and Ratnappa Kumbhar were the founders of _____.

(1) Phaltan Sansthan Praja Parishad (2) Kolhapur Praja Parishad

(3) Dakshini Vibhagiya Parishad (4) Jat Sansthan Praja Parishad

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

40. _____ ह्या राष्ट्रीय स्त्री संघाच्या अध्यक्ष होत्या.

(1) घोशीबेन नवरोजी कॅप्टन (2) अवंतीकाबाई गोखले

(3) कमलादेवी चट्टोपाध्याय (4) सरोजिनी नायडू

_____ was the President of Rashtriya Stree Sangha.

(1) Ghoshiben Naoroji Captain (2) Avantikabai Gokhale

(3) Kamaladevi Chattopadhyaya (4) Sarojini Naidu

41. विष्णुशास्त्री चिपळुणकर यांचे बाबत खालीलपैकी कोणते विधान चुकीचे आहे ?

(1) त्यांनी 'विचारलहरी' हे पाक्षिक सुरु केले

(2) 1868 नंतर त्यांनी 'शालापत्रक' या सरकारी मासिकाच्या संपादनाचे काम केले

(3) त्यांनी 1878 साली 'चित्रशाळा' सुरु केली

(4) त्यांनी 'आर्यभूषण' या छापखाण्यातून 'केसरी' आणि 'मराठा' या वृत्तपत्राचे अंक प्रकाशित केले

Which of the following statement about Vishnushastri Chiplunkar is incorrect ?

(1) He started a forthnightly 'Vicharlahari'

(2) He edited 'Shalakapatrak' a Government monthly magazine after 1868

(3) He started 'Chitrashala' in 1878

(4) He published 'Kesari' and 'Maratha' newspaper in the 'Aryabhushan' press

42. खालील घटना कालानुक्रमे लिहा.

a. अनंत कान्हेरे यांना फाशी देण्यात आली.

b. वासुदेव बळवंत फडके यांचा तुरुंगात मृत्यू झाला.

c. चितगांव पोलीस कचेरीवर हल्ला करण्यात आला.

d. 'युगांतर' हे वृत्तपत्र सुरु करण्यात आले.

(1) d, b, a, c (2) b, d, a, c

(3) c, a, b, d (4) a, c, d, b

Arrange the following events chronologically.

a. Anant Kanhere was hanged.

b. Vasudev Balwant Phadke died in Jail.

c. Police armoury at Chittgaon was attacked.

d. The newspaper 'Yugantar' was started.

(1) d, b, a, c (2) b, d, a, c

(3) c, a, b, d (4) a, c, d, b

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK P.T.O.

43. 1919 च्या भारत सरकारच्या कायद्यानुसार मध्यवर्ती सरकार कडे पुढीलपैकी कोणती कामे होती ?

a. संरक्षण

b. पोस्ट आणि तार

c. न्याय आणि तुरुंग प्रशासन

d. दुष्काळ निवारण

(1) b, c आणि d फक्त (2) a आणि b फक्त

(3) c आणि d फक्त (4) a, b आणि d फक्त

As per the Government of India Act, 1919, the Central Government was entrusted with which of the following duties ?

a. Defence

b. Posts and telegraphs

c. Administration of justice and jail

d. Famine relief

(1) b, c and d only (2) a and b only

(3) c and d only (4) a, b and d only

44. भारतीय विद्यापीठ कायदा, 1904 या संदर्भात खालीलपैकी कोणत्या तरतुदी असत्य आहेत ?

a. विद्यापीठाचे कुलगुरु सरकार कडून नियुक्त केले जातील.

b. विद्यापीठातील सदस्यांची नियुक्ती सरकार कडून केली जाईल.

c. सभासदांचा कालावधी हा 5 वर्षांचा राहील.

d. सिनेटने केलेले ठराव व निर्णय सरकार स्विकारेल.

(1) c, b, a (2) d, a, b

(3) c, d (4) a, b, c, d

Which of the following provisions about Indian University Act, 1904 are not correct ?

a. Govt. will appoint the Vice-Chancellor of University.

b. The member of University will be appointed by the Govt.

c. The Duration of member will be 5 years.

d. Senate resolution and decision will be accepted by the Govt.

(1) c, b, a (2) d, a, b

(3) c, d (4) a, b, c, d

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

45. पुढील वाक्यात कोणाचे वर्णन केले आहे ?

a. ब्रिटीशांच्या विरुद्ध बीड येथील कटाचे ते प्राण होते.

b. त्यांनी वेगवेगळी नावे घेतली जसे - रावसाहेब पेशवे, गणेश केशव लिमये, बळवंत जगदंब, इत्यादी.

c. ते ठिक ठिकाणी फिरत-काठेवाड, राजपुताना, सुरत, पुणे, मुंबई, राजकोट इत्यादी.

d. दादासाहेब खापर्डे व टिळक त्यांना ओळखत असे.

(1) वीर वामनराव जोशी (2) वासुदेव बळवंत फडके

(3) बापु गोखले (4) सदाशीव निलकंठ जोशी

Who is described in the following sentences ?

a. He was the soul behind the conspiracy against the British at Beed.

b. He assumed various names, such as Raosaheb Peshwe, Ganesh Keshav Limaye, Balwant Jagadamb, etc.

c. He moved from place to place - Kathewad, Rajputana, Surat, Pune, Bombay, Rajkot, etc.

d. Dadasaheb Khaparde and Tilak knew him.

(1) Veer Wamanrao Joshi (2) Vasudev Balwant Phadke

(3) Bapu Gokhale (4) Sadashiv Nilkantha Joshi

---

46. सन 1935 च्या भारत सरकारच्या कायद्यामध्ये संघराज्याची घटना बनविण्याचा व दुरुस्तीचा अधिकार _____ ला देण्यात आला.

(1) गव्हर्नर जनरल (2) केन्द्रिय कायदेमंडळ

(3) ब्रिटिश सरकार (4) गव्हर्नर जनरल चे कार्यकारी मंडळ

In the Govt. of India Act, 1935, the right to make and amend the Constitution of the Union was given to

(1) Governor General (2) Central Legislature

(3) British Government (4) Executive Council of Governor General

---

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK P.T.O.

47. '1945 सिमला परिषदे' संदर्भात खालीलपैकी कोणते/ती विधान/ने चुकीची आहेत ?

a. काँग्रेसचे प्रतिनिधी म्हणून मौलाना आझाद सहभागी झाले होते.

b. हिन्दु महासभेचे प्रतिनिधी पंडित मदनमोहन मालविय सहभागी झाले होते.

c. सदर परिषदेत वव्हेल योजनेवर चर्चा झाली.

d. मुस्लीम लीगचे प्रतिनिधी म्हणून मोहम्मद अली जीना सहभागी झाले होते.

(1) फक्त a, b आणि d चुकीचे आहे (2) फक्त b चुक आहे

(3) फक्त c आणि d चुकीचे आहे (4) फक्त a आणि d चुकीचे आहे

Which of the following statements regarding the 'Simla Conference in 1945' is/are incorrect ?

a. Maulana Azad participated as a representative of Congress Party.

b. Pandit Madan Mohan Malaviy participated as a representative of Hindu Mahasabha.

c. Discussion in this conference was on Wavell Plan.

d. Mohammad Ali Jinna participated as a representative of Muslim League.

(1) Only a, b and d are incorrect (2) Only b is incorrect

(3) Only c and d are incorrect (4) Only a and d are incorrect

48. काश्मीर संस्थानाच्या विलिनीकरणाच्या वेळी _____ हे संस्थानाचे पंतप्रधान होते.

(1) पंडित रामचंद्र काक

(2) न्या. मेहरचंद महाजन

(3) मेजर जनरल जनक सिंग

(4) लॉर्ड इस्मे

At the time of Merger of Princely State of Kashmir _____ was the State Prime Minister.

(1) Pandit Ramchandra Kak

(2) Justice Meherchand Mahajan

(3) Major General Janak Sing

(4) Lord Esme

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

49. काँग्रेस पक्षाच्या कार्यकारिणीने 1967 साली जाहिर केलेल्या दहा कलमी कार्यक्रमात खालीलपैकी कशाचा अंतर्भाव होतो ?

a. बँक आणि विमा उद्योगांचे राष्ट्रीयीकरण.

b. परराष्ट्र व्यापारावर सरकारचे नियंत्रण.

c. जमीन सुधारणा कार्यक्रमाची जलद अंमलबजावणी.

d. औद्योगिक मक्तेदारीवर नियंत्रण.

(1) फक्त b आणि d बरोबर (2) फक्त a आणि d बरोबर

(3) फक्त a, c आणि d बरोबर (4) वरील सर्व बरोबर आहे

The ten point programs announced by the Congress Executive Committee in 1967 included which of the following ?

a. Nationalization of Banking and Insurance Industry.

b. Government control over foreign trade.

c. Implementation of land reform program speedily.

d. Control of Industrial Monopolies.

(1) Only b and d is correct (2) Only a and d is correct

(3) Only a, c and d is correct (4) All of the above are correct

50. खालीलपैकी चुकीची जोडी ओळखा.

(1) जनवादी महिला आघाडी – सी.पी.आय. (एम.)

(2) मानुषी – महिला चळवळीसाठी काम करणारे नियतकालीक

(3) अन्वेशा – बंगालमधील स्त्रीवादी मुखपत्र

(4) उस्मानिया विद्यापीठ – पुरोगामी स्त्री संघटनेची स्थापना 1974

Identify the wrong pair from the following.

(1) Janwadi Mahila Aghadi – C.P.I. (M.)

(2) Manushi – A Periodical to Work for Women Movement

(3) Anvesha – Feminism newspaper in Bengal

(4) Usmaniya University – Foundation of Progressive Women Association in 1974

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

51. अच्यूत बळवंत कोल्हटकर आणि विष्णू गणेश पिंगळे कोण होते ?

(1) ते मराठी नाटकांचे लेखक होते

(2) ते महाराष्ट्रातील क्रांतीकारी होते

(3) ते मराठी रंगभूमीवरील नट होते

(4) ते विद्यार्थ्यांचे नेते होते

Who were Achyut Balwant Kolhatkar and Vishnu Ganesh Pingle ?

(1) They were the authors of Marathi plays

(2) They were the revolutionaries from Maharashtra

(3) They were the actors on Marathi stage

(4) They were the leaders of the students

---

52. कलकत्ताच्या रस्त्यांवर खादी विकत असल्यामुळे, बसंती देवी, उर्मिला देवी आणि सुनिती देवी या _____ कुटूंबातील स्त्रियांना अटक करण्यात आली होती.

(1) सुभाषचंद्र बोस

(2) बंकिमचंद्र चटोपाध्याय

(3) सी.आर. दास

(4) रविंद्रनाथ टागोर

Basanti Devi, Urmila Devi and Suniti Devi from _____ family were arrested for selling Khaddar on the Streets of Calcutta.

(1) Subhashchandra Bose

(2) Bankimchandra Chatopadhyaya

(3) C.R. Das

(4) Rabindranath Tagore

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

53. 1936 च्या अखिल भारतीय किसान सभेच्या फैजपूर येथील दुसऱ्या अधिवेशनाचे अध्यक्ष कोण होते ?

(1) व्हि.आर. शिंदे (2) केशवराव जेधे

(3) एन.जी. रंगा (4) दिनकर जवळकर

In the year 1936 who was the President of the Second Session of Akhil Bhartiya Kisan Sabha at Faijpur ?

(1) V.R. Shinde (2) Keshavrao Jedhe

(3) N.G. Ranga (4) Dinkar Javalkar

---

54. खालीलपैकी कोणते/त्या ठरावाचा समावेश, 1936 च्या फैजपूर अधिवेशनात नव्हता ?

a. 1935 च्या कायद्याला संमती देण्यात आली.

b. 13 कलमी कार्यक्रमाला मंजूरी देण्यात आली.

c. घटना परिषद बोलावण्याची मागणी करण्यात आली.

d. सावकारी शोषणाच्या धोरणाचा निषेध करण्यात आला.

(1) फक्त b आणि c बरोबर आहे (2) फक्त a आणि c बरोबर आहेत

(3) फक्त a बरोबर आहे (4) फक्त a आणि d बरोबर आहेत

Which of the following resolution is/are not included in the Faizpur Session of 1936 ?

a. Gave Consent to Act, 1935.

b. Thirteen Point Program was Approved.

c. Demanded to Call the Constituent Assembly.

d. Condemned the Policy of Exploitation of Money Lender.

(1) Only b and c are correct (2) Only a and c are correct

(3) Only a is correct (4) Only a and d are correct

---

55. '1892 चा भारतीय परिषद कायदा' ब्रिटिश सरकार मधील कोणत्या पक्षाने पारित केला ?

(1) लोकशाहीवादी पक्ष (2) रुढीवादी (कॉन्झर्वेटिव्ह) पक्ष

(3) मजूर पक्ष (4) पुरोगामी पक्ष

Which party in British Government passed the 'Indian Council Act, 1892' ?

(1) Democratic Party (2) Conservative Party

(3) Labour Party (4) Progressive Party

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK P.T.O.

56. पद्मा, जया, विजया आणि रत्ना ही _____ ची भरघोस उत्पन्न देणारी बियाणे आहेत.

(1) गहू (2) तांदूळ (3) मका (4) बाजरी

Padma, Jaya, Vijaya and Ratna are the High-Yielding varieties of _____ seeds.

(1) Wheat (2) Rice (3) Maize (4) Bajra

---

57. पुढील हिंदू महासभेचे कार्यकर्ते व ते काम करीत असलेली ठिकाणे यांच्या जोड्या जुळवा.

a.	न.गो. अभ्यंकर	I.	सोलापूर
b.	महादेवशास्त्री दिवेकर	II.	पुणे
c.	शिवराम विष्णू मोडक	III.	सातारा
d.	विष्णू रामराव पाटील	IV.	सांगली-मिराज

	a	b	c	d
(1)	II	IV	III	I
(2)	I	II	IV	III
(3)	IV	III	II	I
(4)	III	I	II	IV

Match the following workers of Hindu Mahasabha with the places where they used to work.

a.	N.G. Abhyankar	I.	Solapur
b.	Mahadevshastri Divekar	II.	Pune
c.	Shivram Vishnu Modak	III.	Satara
d.	Vishnu Ramrao Patil	IV.	Sangli – Miraj

	a	b	c	d
(1)	II	IV	III	I
(2)	I	II	IV	III
(3)	IV	III	II	I
(4)	III	I	II	IV

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

58. जून, 1930 मध्ये ना.सु. हार्डिकर यांनी स्थापन केलेल्या "हिंदुस्थानी सेविका दलाच्या" कॅप्टन कोण होत्या ?

(1) कल्याणी सय्यद (2) कुसुम सोहनी

(3) कावेरी चौधरी (4) कृष्णा सरदेसाई

Who was the Captain of "Hindusthani Sevika Dal" established by N.S. Hardikar in June, 1930 ?

(1) Kalyani Sayyad (2) Kusum Sohani

(3) Kaveri Chaudhari (4) Krishna Sardesai

---

59. हिंदू महासभेविषयी काय सत्य आहे ?

a. हिंदू महासभेचे 19 वे अधिवेशन 1 जानेवारी, 1938 रोजी कर्णावती येथे पार पड़ले.

b. 1949 मध्ये डॉ. ना.भा. खरे हे हिंदू महासभेचे अध्यक्ष झाले.

(1) फक्त विधान a सत्य आहे (2) a आणि b विधाने असत्य आहेत

(3) a आणि b विधाने सत्य आहेत (4) फक्त विधान b सत्य आहे

What is the truth about the Hindu Mahasabha ?

a. 19th Conference of Hindu Mahasabha was held on 1 January, 1938 at Karnavati.

b. Dr. N.B. Khare became the President of Hindu Mahasabha in the year 1949.

(1) Only Statement a is true (2) a and b Statements are not true

(3) a and b Statements are true (4) Only Statement b is true

---

60. कोणत्या कायद्याने हाय-कमिशनरवर देखरेख ठेवण्याचे काम गव्हर्नर जनरल कडे आले ?

(1) 1861 चा इंडियन कौन्सिल ॲक्ट (2) 1935 चा भारत सरकारचा कायदा

(3) मोर्ले-मिंटो सुधारणा कायदा (4) मॉन्टेग्यू-चेम्सफोर्ड सुधारणा कायदा

Which Act empowered the Governor General to supervise upon the High-Commissioner ?

(1) Indian Council Act of 1861 (2) Government of India Act, 1935

(3) Morle-Minto Reforms Act (4) Montegu-Chelmsford Reforms Act

---

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK P.T.O.

61. आच्छादनाचा अधिक प्लास्टिकचा प्रदेश जो मोठ्या प्रमाणात पेरिडोटाइटने बनलेला असतो आणि ज्यावर लिथोस्फीअर तरंगते त्याला _____ म्हणतात.

(1) अस्थिनोस्फियर (2) मोनोस्फियर (3) महासागर ब्लॉक (4) मेसोस्फियर

The more plastic region of the mantle which is largely composed of peridotite and on which lithosphere floats is called

(1) Asthenosphere (2) Monosphere (3) Oceanic block (4) Mesosphere

---

62. इ.स. 1911 मध्ये प्रकाशित झालेला खालीलपैकी कोणता ग्रंथ कु. एलन सेम्पल याचा होता ?

(1) इंग्लंडमधील सभ्यतेचा इतिहास (2) भौगोलिक पर्यावरणाचा प्रभाव

(3) मानववंश भूगोल (4) यापैकी नाही

Which of the following book published in 1911 was of Miss. Ellen Semple ?

(1) History of civilization in England (2) Influence of geographic environment

(3) Anthropo geography (4) None of these

---

63. नागरी प्रारूपाचे समकेंद्रीय वर्तुळ प्रतिमान सिद्धांत कोणी मांडला ?

(1) ई. डब्ल्यू. बर्गेस (2) हॉमर (3) हॉयेट (4) उलमन

Who put forward the concentric zone theory of urban structure ?

(1) E.W. Burgess (2) Homer (3) Hoyet (4) Ulman

---

64. ब्लाश, बोमेन व ब्रुन्स या भूगोलतज्ञांनी कोणत्या विचार सरणीचे समर्थन केले ?

(1) शक्यतावाद (2) अशक्यतावाद

(3) मूळतत्ववाद (4) वरील सर्व

Which concept was supported by the geographer Blache, Bomen and Bruns ?

(1) Possibilism (2) Determinism

(3) Fundamentalism (4) All of the above

---

65. प्रधानमंत्री आवास योजना (शहरी) मिशन _____ रोजी सुरू झाले.

(1) 1 एप्रील 2019 (2) 5 ऑगस्ट 2018 (3) 25 जून 2015 (4) 10 जून 2020

Pradhanmantri Awas Yojana (urban) Mission was launched on _____.

(1) 1 April 2019 (2) 5 August 2018 (3) 25 June 2015 (4) 10 June 2020

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

66. भारतीय नद्यांचा त्यांच्या खोरे क्षेत्र आकारा संदर्भात चढता क्रम लावा.

a. स्वर्णरेखा

b. ब्राम्हणी

c. तापी

d. नर्मदा

e. साबरमती

(1) b, c, a, d, e (2) c, d, e, a, b

(3) e, a, c, b, d (4) a, e, b, c, d

Arrange the Indian rivers in ascending orders with reference to their basin size area.

a. Suvarnarekha

b. Brahmani

c. Tapi

d. Narmada

e. Sabarmati

(1) b, c, a, d, e (2) c, d, e, a, b

(3) e, a, c, b, d (4) a, e, b, c, d

---

67. खालीलपैकी कोणते/ती विधान/ने बरोबर नाही/त ?

A. पी आणि एस लहरी पृथ्वीच्या अंतर्गत भागात खालच्या थरात खुप खोलवर प्रवेश करतात.

B. पृथ्वीच्या अंतरंगात सिमा थर सियाल थराच्या वर आढळतो.

C. पृथ्वीच्या अंतरंगातील निफे थराला बॅरिस्फीयर असे ही म्हणतात.

(1) A (2) B (3) A, C (4) A, B, C

Which of the following statement/s is/are not correct ?

A. P and S waves penetrate upto great depth inside the lower layer of the earth.

B. Sima layer is found above the Sial layer in the interior of the earth.

C. The Nife layer in the interior of the earth is also known as Barisphere.

(1) A (2) B (3) A, C (4) A, B, C

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK P.T.O.

68. जोड्या जुळवा.

	भूकंप विभाग		वर्ष
A.	उत्तर काशी	i.	1905
B.	किल्लारी	ii.	1993
C.	कांगडा	iii.	1890
D.	कच्छ	iv.	1991

	A	B	C	D
(1)	i	iv	ii	iii
(2)	iii	ii	i	iv
(3)	iv	ii	i	iii
(4)	ii	iii	iv	i

Match the following.

	Earthquake region		Year
A.	Uttar Kashi	i.	1905
B.	Killari	ii.	1993
C.	Kangra	iii.	1890
D.	Kutch	iv.	1991

	A	B	C	D
(1)	i	iv	ii	iii
(2)	iii	ii	i	iv
(3)	iv	ii	i	iii
(4)	ii	iii	iv	i

---

69. खालीलपैकी कोणती विधाने बरोबर नाहीत ?

A. हिमनदीने तयार केलेल्या सरोवरांना प्लाया सरोवरे म्हणतात.

B. नेदरलँडचे मैदान हे कुएस्टा प्रकारचे मैदान आहे.

C. कुएस्टा मैदाने चुनखडी प्रदेशात तयार होतात.

(1) A, B (2) B, C (3) A, C (4) A, B, C

Which of the following statements are not correct ?

A. The lakes created by glacier are called Playa.

B. Netherland plain is of Cuesta type plain.

C. Cuesta plains are created in limestone region.

(1) A, B (2) B, C (3) A, C (4) A, B, C

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

70. खालील विधाने पहा.

A. बॅथोलिथ खडक आकाराने मोठे असतात पण ते खूप खोलवर नसतात.

B. लैकोलिथ खडक आकाराने लहान असतात पण ते खूप खोलवर असतात.

C. स्टॉक खडक हा अग्निजन्य प्रकारचा खडक आहे.

वरीलपैकी कोणते/ती विधान/ने बरोबर नाहीत ?

(1) A (2) A, B

(3) B, C (4) A, C

Observe the following statements.

A. Batholith rocks are large in size but they are not in deep.

B. Laccolith rocks are small in size but they are at deep.

C. Stock is a igneous type of rock.

Which of the above statement/s is/are not correct ?

(1) A (2) A, B

(3) B, C (4) A, C

---

71. युनोच्या सर्वसाधारण सभेने 2023 हे वर्ष आंतरराष्ट्रीय अन्नधान्य (मीलेट) वर्ष म्हणून _____ मध्ये घोषित केले.

(1) मार्च 2021 (2) आक्टोबर 2022 (3) मार्च 2023 (4) जानेवारी 2023

UNGA declared 2023 as International year of Millets on

(1) March 2021 (2) October 2022 (3) March 2023 (4) January 2023

---

72. एम एम-I, एम एम-II आणि एम एम-III मिशन भारत सरकारच्या _____ क्रांतीशी निगडीत आहे.

(1) नीळ क्रांती (2) मधुर क्रांती

(3) श्वेत क्रांती (4) पीत क्रांती

MM-I, MM-II and MM-III Missions of Govt. of India are related to _____ revolution.

(1) Blue Revolution (2) Sweet Revolution

(3) White Revolution (4) Yellow Revolution

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK P.T.O.

73. महाराष्ट्र राज्याच्या मंत्रीमंडळाने 'पंतप्रधान पिक विमा योजना' राबविण्याचा निर्णय केव्हा घेतला ?

(1) जानेवारी 2016 (2) फेब्रुवारी 2016

(3) एप्रील 2016 (4) मे 2016

When did the Maharashtra State Cabinet take decision of implementation of the 'Prime Minister Crop Insurance Scheme' ?

(1) January 2016 (2) February 2016

(3) April 2016 (4) May 2016

---

74. जोड्या जुळवा.

	शेती साधने	सुधारीत वाण
A.	विळा	i. अंकुर
B.	आंबा काढणी यंत्र	ii. नुतन
C.	भुईमुग कुदळ	iii. वैभव
D.	दाताळी फावडा	iv. स्वस्तीक

	A	B	C	D
(1)	iv	iii	i	ii
(2)	iii	ii	iv	i
(3)	iii	iv	i	ii
(4)	ii	i	iii	iv

Match the following.

	Farm tools	Improved variety
A.	Sickle	i. Ankur
B.	Mango harvester	ii. Nutan
C.	Groundnut hoe	iii. Vaibhav
D.	Toothed spade	iv. Swastik

	A	B	C	D
(1)	iv	iii	i	ii
(2)	iii	ii	iv	i
(3)	iii	iv	i	ii
(4)	ii	i	iii	iv

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

75. जोड्या जुळवा.

	किल्ले	अक्षवृत्त
A.	प्रतापगड	i. 15° 75′
B.	दौलताबाद	ii. 19° 94′
C.	नळदुर्ग	iii. 17° 93′
D.	यशवंतगड	iv. 17° 81′

	A	B	C	D
(1)	i	iv	ii	iii
(2)	iv	i	iii	ii
(3)	ii	iii	i	iv
(4)	iii	ii	iv	i

Match the following.

	Forts	Latitude
A.	Pratapgad	i. 15° 75′
B.	Daulatabad	ii. 19° 94′
C.	Naldurg	iii. 17° 93′
D.	Yashwantgad	iv. 17° 81′

	A	B	C	D
(1)	i	iv	ii	iii
(2)	iv	i	iii	ii
(3)	ii	iii	i	iv
(4)	iii	ii	iv	i

---

76. खालीलपैकी कोणते/ती विधान/ने बरोबर आहे/त ?

A. पाचगणी येथे सापडणारा जांभा दगड हा बॅसॉल्टच्या रासायनिक विदारणापासून तयार झालेला आहे.

B. महाबळेश्वर येथे जांभा दगड आढळतो कारण तेथे 3000 मि.मि. पेक्षा जास्त पाउस पडतो.

C. कोकण किनार पट्टीच्या प्रदेशात आढळणारा जांभा दगड दुय्यम स्वरूपाचा आहे.

(1) A (2) A, C (3) B, C (4) A, B, C

Which of the following statement/s is/are correct ?

A. The laterite rock found at Pachgani is formed due to chemical weathering of basalt.

B. Laterite rock is found at Mahabaleshwar because of rainfall of more than 3000 m.m. there.

C. Laterite rock found in Konkan coastal region is of secondary form.

(1) A (2) A, C (3) B, C (4) A, B, C

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK P.T.O.

77. 'रिया' किनारे केंव्हा तयार होतात ?
(1) मुहाने पाण्याखाली जातात तेंव्हा (2) डेल्टा पाण्याखाली बुडल्यावर
(3) उंचावरील अडथळा निर्माण होतो तेंव्हा (4) यापैकी नाही
When are 'Ria' coasts formed ?
(1) Estuaries are submerged (2) Deltas are submerged
(3) A highland barrier is emerged (4) None of these

78. तांबड्या समुद्रापासून झांबेझी नदीपर्यंत म्हणजेच उत्तरेकडून दक्षिणेकडे अनेक सरोवरे आढळतात. त्याची उत्तरेपासून दक्षिणेपर्यंत क्रमाने मांडणी करा.
a. न्यासा सरोवर
b. अलबर्ट सरोवर
c. एडवर्ड सरोवर
d. टांगानिका सरोवर
(1) c, d, a, b (2) b, c, a, d (3) a, d, c, b (4) b, c, d, a
From Red sea to river Zambezi i.e. from North to South many lakes are found. Arrange them in sequence from North to South.
a. Lake Nyasa
b. Lake Albert
c. Lake Edward
d. Lake Tanganyika
(1) c, d, a, b (2) b, c, a, d (3) a, d, c, b (4) b, c, d, a

79. खालील रूपांतरणाची रूपे जुळवा.

A.	ग्रॅफाइट	i.	चिकणमाती
B.	स्लेट	ii.	चुनखडी
C.	क्वार्टझाइट	iii.	दगडी कोळसा
D.	संगमरवर	iv.	वाळूचा खडक

	A	B	C	D
(1)	i	ii	iii	iv
(2)	iii	i	iv	ii
(3)	iv	i	iii	ii
(4)	iii	iv	i	ii

Match the following Metamorphosed forms.

A.	Graphite	i.	Clay
B.	Slate	ii.	Limestone
C.	Quartzite	iii.	Coal
D.	Marble	iv.	Sandstone

	A	B	C	D
(1)	i	ii	iii	iv
(2)	iii	i	iv	ii
(3)	iv	i	iii	ii
(4)	iii	iv	i	ii

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

80. खालीलपैकी कोणते/ती विधान/ने बरोबर आहे/त ?

a. प्राथमिक व दुय्यम भूकंप लहरीच्या पृथ्वीच्या अंतर्गत भागातील प्रवासाच्या स्वरूपावरून पृथ्वीच्या अंतरंगातील थरांच्या रचनेसंबंधी ज्ञान प्राप्त करता येते.

b. प्राथमिक व दुय्यम भूकंप लहरीच्या पृथ्वीच्या अंतर्गत भागातील प्रवासाच्या स्वरूपावरून पृथ्वीच्या अंतरंगातील वेगवेगळ्या थरांच्या रचने विषयी ज्ञान प्राप्त करता येत नाही.

c. भूकंप लहरी ह्या पृथ्वीच्या अंतर्गत भागातून प्रवास करीत नाहीत.

d. पृथ्वीचा अंतर्गत भाग हा वेगवेगळ्या थरांच्या बनलेला नसून सर्वत्र एकच थर आहे.

(1) a आणि b (2) फक्त a (3) b आणि c (4) c आणि d

Which of the following statement/s is/are correct ?

a. From the pattern of travel of primary and secondary seismic waves through the interior of the Earth, knowledge can be obtained about the composition of different layers of the interior of the Earth.

b. The pattern of travel of primary and secondary seismic waves through the interior of the Earth does not provide knowledge about the composition of different layers in the interior of the Earth.

c. Seismic waves do not travel through the Earth's interior.

d. Earth's interior is not made up of different layers but is one layer everywhere.

(1) a and b (2) Only a (3) b and c (4) c and d

---

81. खालीलपैकी कोणते/ती विधान/ने बरोबर आहे/त ?

A. डी.आर.डी.ओ.ची स्थापना 1958 मध्ये मजबूत स्वदेशी तंत्रज्ञानाचा पाया विकसित करण्याच्या उद्देशाने करण्यात आली.

B. डी.आर.डी.ओ. मध्ये ग्रेड B शास्त्रज्ञाचा पगार ग्रेड G शास्त्रज्ञापेक्षा कमी आहे.

C. डी.आर.डी.ओ. ने तेजस लढाऊ विमानासाठी ब्रेक पॅराशुट विकसित केले.

(1) विधान A आणि B (2) विधान A आणि C

(3) विधान C (4) विधान B आणि C

Which of the following statement/s is/are correct ?

A. D.R.D.O. was formed in 1958 with the mission to develop strong indigenous technology base.

B. In D.R.D.O. salary of grade B scientist is less than grade G scientist.

C. D.R.D.O. developed brake parachute for Tejas combat aircraft.

(1) Statement A and B (2) Statement A and C

(3) Statement C (4) Statement B and C

---

82. कोकणातील जिल्हे आणि त्या मधे वाहणाऱ्या नद्या याबाबत अयोग्य पर्याय निवडा.

(1) रायगड - पाताळगंगा, अंबा, कुंडलिका, बाव

(2) रत्नागिरी - वशिष्ठी, काजळी, जोग, भारजा

(3) सिंधूदूर्ग - गड, कर्ली, तेरेखोल, आचरा

(4) पालघर - वैतरणा, पिंजाळ, सुर्या, देहरजा

Select an incorrect alternative about the districts of Konkan and rivers flowing in them.

(1) Raigad – Patalganga, Amba, Kundalika, Bav

(2) Ratnagiri – Vashishti, Kajali, Jog, Bharja

(3) Sindhudurg – Gad, Karli, Terekhol, Achra

(4) Palghar – Vaitarna, Pinjal, Surya, Deharja

---

83. खालीलपैकी कोणती विधाने बरोबर आहेत ?

A. कोकणात ओली शेती केली जाते.

B. कोकणात जलसिंचन उपलब्ध असल्यामुळे ओली शेती केली जाते.

C. जांभा दगडाच्या अस्तित्वामुळे दक्षिण कोकणात लागवडीखालील क्षेत्र कमी आहे.

(1) विधान A आणि C (2) विधान B आणि C

(3) विधान A आणि B (4) विधान A, B आणि C

Which of the following statements are correct ?

A. Wet agriculture is practiced in Konkan.

B. Wet agriculture is practiced in Konkan due to availability of irrigation.

C. Cultivable area is less in South Konkan due to existence of laterite rock.

(1) Statement A and C (2) Statement B and C

(3) Statement A and B (4) Statement A, B and C

---

84. _____ हे भूगोल, कार्टोग्राफी आणि गणिताच्या ज्ञानावर आणि अर्थातच इलेक्ट्रॉनिक्स क्षेत्रातील प्रगतीवर आधारित आहे.

(1) जी.आय.एस. (2) जी.पी.एस. (3) संगणक (4) सि.टी.बी.टी.

_____ is built on knowledge from Geography, Cartography and Mathematics and of course on the advancement in the field of Electronics.

(1) GIS (2) GPS (3) Computer (4) CTBT

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

85. खालीलपैकी कोणता जिल्हा कायनाईट खनिज उत्पादनासाठी प्रसिद्ध आहे ?

(1) रत्नागिरी (2) रायगड (3) चंद्रपूर (4) भंडारा

Which of the following district is well known for Kyanite mineral production ?

(1) Ratnagiri (2) Raigad (3) Chandrapur (4) Bhandara

86. भूकवच व प्रावरण याच्या दरम्यान असणाऱ्या थरास _____ असे म्हणतात.

a. विचेर्ट विलगता

b. मोहो विलगता

c. गुटेनबर्ग विलगता

(1) फक्त a बरोबर आहे (2) फक्त b बरोबर आहे

(3) a, b बरोबर आहेत (4) a, b, c बरोबर आहेत

The layer between the crust and mantle is called _____.

a. Weichert discontinuity

b. Moho discontinuity

c. Guttenberg discontinuity

(1) Only a is correct (2) Only b is correct

(3) a, b are correct (4) a, b, c are correct

87. उत्तरेकडून दक्षिणे कडे महाराष्ट्रातील खाड्यांचे स्थान दर्शवा.

a. राजपुरीची खाडी

b. दाभोळची खाडी

c. विजयदुर्गची खाडी

d. तेरेखोलची खाडी

(1) a, b, c, d (2) a, c, b, d (3) a, b, d, c (4) b, a, c, d

Arrange the place of creeks in Maharashtra from North to South.

a. Rajpuri creek

b. Dhabol creek

c. Vijaydurg creek

d. Terekhol creek

(1) a, b, c, d (2) a, c, b, d (3) a, b, d, c (4) b, a, c, d

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK P.T.O.

88. भारतात खालीलपैकी कोणता गटपर्वत प्रकार आहे ?

(1) मेघालयचे पठार (2) दख्खनचे पठार

(3) लडाखचे पठार (4) केदारनाथ

Which of the following is a block mountain type in India ?

(1) Meghalaya Plateau (2) Deccan Plateau

(3) Ladakh Plateau (4) Kedarnath

---

89. खालीलपैकी कोणते/ती विधान/ने बरोबर आहेत ?

A. विखुरलेली वस्ती म्हणजे गृहसमूहाची अंतरात्मक विलगता होय.

B. नैसर्गिक परिस्थिती मानवी जीवनासाठी अनुकूल असेल तेथे विखुरलेल्या वस्त्या तयार होतात.

C. विखुरलेल्या वस्त्या सर्व सोयीनी युक्त असतात.

D. विखुरलेल्या वस्त्या मैदानी प्रदेशात तयार होतात.

(1) फक्त A (2) A आणि B

(3) फक्त C (4) C आणि D

Which of the following statements is/are correct ?

A. Dispersed settlement means spatial isolation of home group.

B. Scattered settlements are formed where the natural conditions are suitable for human life.

C. Scattered settlements are equipped with all amenities.

D. Scattered settlements are formed in plains.

(1) Only A (2) A and B

(3) Only C (4) C and D

---

90. मसाई लोकाच्या वसाहती वर्तूळाकार असतात त्यांना _____ असे म्हणतात.

(1) झूलती वस्ती (2) क्रॉल

(3) वेदिकाकार (4) चौकपटाकार

Maasai people have circular settlements called

(1) Floating settlement (2) Crawal

(3) Vedikakar (4) Checkerboard

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

91. खालील विधानाचा विचार करा.

i. सह्याद्रीच्या पूर्वेकडील उतारावर पावसाचे प्रमाण कमी आहे.

ii. महाराष्ट्राच्या पूर्व भागात ईशान्य मौसमी वाऱ्यापासून थोडा पाऊस पडतो.

iii. महाराष्ट्राच्या अति पूर्वेकडे पर्जन्याचे प्रमाण कमी होत जाते.

(1) विधान i आणि ii बरोबर आहेत, पण विधान iii चुकीचे आहे

(2) विधान i आणि iii बरोबर आहेत, पण विधान ii चुकीचे आहे

(3) विधान ii आणि iii बरोबर आहेत, पण विधान i चुकीचे आहे

(4) वरील सर्व विधाने बरोबर आहेत

Consider the following statements.

i. Rainfall is less on the eastern slopes of the Sahyadri.

ii. The eastern part of Maharashtra receives some rain from the Northeast monsoon.

iii. The rainfall decreases towards the extreme east of Maharashtra.

(1) Statement i and ii are correct but statement iii is incorrect

(2) Statement i and iii are correct but statement ii is incorrect

(3) Statement ii and iii are correct but statement i is incorrect

(4) All the above statements are correct

---

92. खालील विधानांचा विचार करा.

a. हवेच्या अंगी आकुंचन व प्रसरण पावण्याचा गुणधर्म असतो.

b. अवकाशाकडून जस-जसे भूपृष्ठाकडे खाली यावे तस-तसा दाब वाढून हवा प्रसरण पावते.

(1) a व b बरोबर असून b हे a चे योग्य कारण आहे

(2) a व b बरोबर असून b हे a चे योग्य कारण नाही

(3) a बरोबर आहे व b चूक आहे

(4) b बरोबर आहे व a चूक आहे

Consider the following statements.

a. Air has the property of contraction and expansion.

b. As it descends from space towards surface, the pressure increases and air expands.

(1) a and b are correct and b is the correct reason of a

(2) a and b are correct and b is not the correct reason of a

(3) a is right and b is wrong

(4) b is right and a is wrong

---

93. खाली भारतातील जनगणना वर्ष आणि लिंग गुणोत्तर दिले आहे. योग्य जोड्या जुळवा.

	वर्ष		लिंग गुणोत्तर
A.	2001	i.	941
B.	1981	ii.	943
C.	1961	iii.	933
D.	2011	iv.	934

	A	B	C	D
(1)	iv	i	ii	iii
(2)	iii	iv	i	ii
(3)	iv	iii	i	ii
(4)	iii	i	iv	ii

Census year of India and Sex ratio is given below. Match the following.

	Year		Sex Ratio
A.	2001	i.	941
B.	1981	ii.	943
C.	1961	iii.	933
D.	2011	iv.	934

	A	B	C	D
(1)	iv	i	ii	iii
(2)	iii	iv	i	ii
(3)	iv	iii	i	ii
(4)	iii	i	iv	ii

---

94. a. फेरेल्सचा नियम असे सांगतो की उत्तर गोलार्धात वारे त्यांच्या मूळ दिशेपासून उजवीकडे वळतात.
b. फेरेल्सचा नियम असे सांगतो की दक्षिण गोलार्धात वारे त्यांच्या मूळ दिशेपासून डावीकडे वळतात.
c. फेरेल्सचा नियम कोरिऑलीस बलावर आधारित आहे.

वरीलपैकी कोणती विधाने बरोबर आहेत ?

(1) विधान a आणि c
(2) विधान b आणि c
(3) विधान a आणि b
(4) विधान a, b आणि c

a. Ferrel's law states that winds are deflected to the right from their original direction in the northern hemisphere.
b. Ferrel's law states that winds are deflected to the left from their original direction in the southern hemisphere.
c. Ferrel's law depends on coriolis force.

Which of the above statements are correct ?

(1) Statement a and c
(2) Statement b and c
(3) Statement a and b
(4) Statement a, b and c

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

95. खालीलपैकी संवेदकाचे प्रकार कोणते ?

A. कॅमेरा

B. रडार

C. छायाचित्र

D. स्कॅनर

(1) फक्त A, B आणि C (2) फक्त B, C आणि D

(3) फक्त A, B आणि D (4) वरील सर्व

Which of the following are the types of sensor ?

A. Camera

B. Radar

C. Photograph

D. Scanner

(1) Only A, B and C (2) Only B, C and D

(3) Only A, B and D (4) All of the above

---

96. खालीलपैकी कोणते/कोणती विधान/विधाने बरोबर आहे/आहेत ?

a. 24 जुलै, 1998 रोजी एका कार्यरत उपग्रहावर युरोपियन अग्निबाणाचे अवशेष आदळले.

b. फेब्रुवारी 2006 मध्ये संयुक्त संस्थानेच्या इरडम 33 सक्रिय उपग्रहाची रशियाच्या कॉसमॉस 2251 चा निष्क्रिय मिलिटरी उपग्रहाशी टक्कर झाली.

c. यु.आर.राव उपग्रह केंद्राने 14 सप्टेंबर 2022 रोजी आपळे सुवर्ण महोत्सवी वर्ष साजरे केले.

(1) विधान b आणि c (2) विधान a आणि b

(3) विधान a, b आणि c (4) विधान c

Which of the following statement/s is/are true ?

a. On July 24,1998, an operational satellite and space debris of European rocket collided.

b. Iridum 33 satellite of USA collided with Cosmos 2251 inactive Russian military satellite in February 2006.

c. U.R. Rao satellite centre celebrated its Golden Jubilee on September 14, 2022.

(1) Statement b and c (2) Statement a and b

(3) Statement a, b and c (4) Statement c

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK P.T.O.

97. स्तंभ I मध्ये देशांची नावे दिलेली आहेत व स्तंभ II मध्ये उपग्रहांची नावे दिलेली आहेत. स्तंभ I बरोबर स्तंभ II च्या जोड्या जुळवा व योग्य पर्याय निवडा.

स्तंभ I (देश)	स्तंभ II (उपग्रह)
a. फ्रान्स	i. RADARSAT
b. इस्रायल	ii. EARLYBIRD
c. अमेरिका	iii. CARTOSAT
d. भारत	iv. EROS
e. कॅनडा	v. SPOT

	a	b	c	d	e
(1)	iv	v	iii	i	ii
(2)	v	ii	iv	i	iii
(3)	v	iv	ii	iii	i
(4)	iv	ii	iii	i	v

In Column I names of countries are given and in Column II names of satellites are given. Match Column I with II and select correct option.

Column I (Countries)	Column II (Satellites)
a. France	i. RADARSAT
b. Israel	ii. EARLYBIRD
c. U.S.A.	iii. CARTOSAT
d. India	iv. EROS
e. Canada	v. SPOT

	a	b	c	d	e
(1)	iv	v	iii	i	ii
(2)	v	ii	iv	i	iii
(3)	v	iv	ii	iii	i
(4)	iv	ii	iii	i	v

---

98. डी.आर.डी.ओ. च्या मार्गदर्शनाखाली कोव्हिड - 19 साठी कोणती लस तयार केली ?

(1) 2 – ए.जी. (2) 1 – बी.जी. (3) 2 – डी.जी. (4) वरीलपैकी नाही

Which vaccine is produced for Covid-19 under the supervision of DRDO ?

(1) 2 – AG (2) 1 – BG (3) 2 – DG (4) None of the above

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

99. खालीलपैकी दूरसंवेदनाची मूळ तत्वे कोणती ?

A. सौरऊर्जा

B. संवेदक

C. रडार

D. प्लॅटफॉर्म

(1) फक्त A, B आणि C (2) फक्त B, C आणि D

(3) फक्त A, B आणि D (4) वरील सर्व

Which of the following are the fundamental principles of remote sensing ?

A. Solar energy

B. Sensor

C. Radar

D. Platform

(1) Only A, B and C (2) Only B, C and D

(3) Only A, B and D (4) All of the above

---

100. खालीलपैकी कोणते/ती विधान/विधाने सत्य आहे/आहेत ?

a. 'GSAT – 3' हा भारतीय शिक्षण क्षेत्राला सेवा पुरविणारा पहिला उपग्रह आहे.

b. वर्ष 2001 मध्ये 'Met Sat – 1' या उपग्रहाचे 'कल्पना – 1' असे नामांतर करण्यात आले होते.

c. भारतीय वायुसेनेला सेवा पुरवणारे 'GSAT – 7A' या उपग्रहाचे टोपणनाव 'अँग्री बर्ड' आहे.

(1) फक्त विधान a आणि b (2) फक्त विधान a आणि c

(3) फक्त विधान a (4) सर्व विधान a, b आणि c

Which of the following statement/s is/are correct ?

a. 'GSAT – 3' was the first satellite to serve the Indian education sector.

b. 'Met Sat – 1' satellite was renamed as 'Kalpana – 1' in the year 2001.

c. 'GSAT – 7A' satellite, which facilitates services for Indian Airforce is nicknamed as 'Angry Bird'.

(1) Only statement a and b (2) Only statement a and c

(3) Only statement a (4) All statements a, b and c

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK P.T.O.

101. जोड्या लावा.

सूची – I	सूची – II
a. विलास साळुंके	i. 'डाऊन टू अर्थ' या पत्रिकेचे प्रकाशक
b. बिंदेश्वर पाठक	ii. सुलभ शौचालय संस्थेची स्थापना
c. सुनीता नारायण	iii. कमी खर्चात विज्ञानग्राम नावाची आधुनिक वसाहत वसवली
d. अरुण देशपांडे	iv. पाणी पंचायतीचे प्रणेते

	a	b	c	d
(1)	ii	iii	i	iv
(2)	iii	iv	ii	i
(3)	ii	i	iv	iii
(4)	iv	ii	i	iii

Match the following.

List – I	List – II
a. Vilas Salunke	i. Publisher of the magazine 'Down to Earth'
b. Bindeshwar Pathak	ii. Establishment of Sulabh Shauchalaya facility
c. Sunita Narayan	iii. A modern colony called Vigyangram was established at a low cost
d. Arun Deshpande	iv. Father of Pani Panchayat

	a	b	c	d
(1)	ii	iii	i	iv
(2)	iii	iv	ii	i
(3)	ii	i	iv	iii
(4)	iv	ii	i	iii

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

102. पर्यावरणाचे कायदे व त्यांचे वर्ष यांच्या योग्य जोड्या लावा.

	कायदा	वर्ष
a.	वन्यजीव रक्षक कायदा	i. 1974
b.	वन संरक्षक कायदा	ii. 1981
c.	जल (प्रतिबंध व प्रदुषण नियंत्रण) कायदा	iii. 1972
d.	हवा (प्रतिबंध व प्रदुषण नियंत्रण) कायदा	iv. 1980

	a	b	c	d
(1)	i	ii	iii	iv
(2)	iv	iii	ii	i
(3)	iii	iv	i	ii
(4)	ii	i	iv	iii

Match the correct pairs of Environmental Act and its year.

	Act	Year
a.	Wild Life Protection Act	i. 1974
b.	Forest Conservation Act	ii. 1981
c.	The Water (Prevention and Control of Pollution) Act	iii. 1972
d.	Air (Prevention and Control of Pollution) Act	iv. 1980

	a	b	c	d
(1)	i	ii	iii	iv
(2)	iv	iii	ii	i
(3)	iii	iv	i	ii
(4)	ii	i	iv	iii

103. पुढील विधानाचा विचार करा.

i. कार्बन-डाय-ऑक्साइड आणि सौर विकिरण यांच्यात जवळचा संबंध आहे.

ii. सल्फर-डाय-ऑक्साइड, कॉर्बन-डाय-आक्साइड, काजळी आणि नायट्रोजन-डाय-ऑक्साइड या वायुंच्या वनस्पतीच्या अवयवावरील स्थापत्यामुळे प्रकाश संश्लेषण क्रिया मंदावते.

iii. काजळी, धूळ, धातुचे कण आणि विषारी वायुमुळे वनस्पतींच्या बाष्प उत्सर्जनात वाढ होते.

iv. पृथ्वीचे सरासरी तापमान वाढले की वातावरणातील आर्द्रतेचे प्रमाण कमी होते आणि त्याचा परिणाम हवेच्या अभिसरणावर होतो.

(1) i आणि ii चूक आहेत
(2) ii, iii बरोबर आहेत
(3) i, ii, iv चूक आहेत
(4) i, ii, iv बरोबर आहेत

Consider the following statements.

i. There is a close relationship between carbon-di-oxide and solar radiation.

ii. Due to the accumulation of sulfur-di-oxide, carbon-di-oxide, soot and nitrogen-di-oxide in the atmosphere on the plant components the photosynthesis activity slows down.

iii. Soot, dust, metal particles and toxic air increase the amount of vapour emissions of plants.

iv. As the earth's average temperature increases, the amount of moisture in atmosphere decreases and affects air circulation.

(1) i and ii are incorrect
(2) ii, iii are correct
(3) i, ii, iv are incorrect
(4) i, ii, iv are correct

---

104. खालील जागतिक पातळीवरील जैवविविधता तप्त स्थळांशी संबंधीत विधानांचे परीक्षण करून योग्य पर्याय निवडा.

a. जागतिक पातळीवरील कमीत कमी 325 लुप्तप्राय प्रजाति, जैवविविधता तप्तस्थळ-पश्चिम घाटात आढळून येतात.

b. जागतिक पातळीवरील तप्त स्थळांपैकी भारतातील 'हिमालय' हे एक तप्तस्थळ आहे.

(1) विधान a आणि b दोन्ही चूक आहे
(2) विधान a बरोबर आणि b हे चूक आहे
(3) विधान a आणि b दोन्ही बरोबर आहे
(4) विधान a चूक आणि b बरोबर आहे

Examine the following statements related to global biodiversity hotspot's and select the correct options.

a. At least 325 globally threatened species occur in the biodiversity hotspot of western ghats.

b. Out of the global biodiversity hotspot's 'Himalayas' in India is one of them.

(1) Statement a and b both are incorrect
(2) Statement a is correct and b is incorrect
(3) Statement a and b both are correct
(4) Statement a is incorrect and b is correct

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

105. पानांचा कचरा → शेवाळ → खेकडा → मांसाहारी मासे ही _____ प्रणाली आहे.

(1) मांसाहारी अन्न पद्धत
(2) संशकली (डेट्रीटस) अन्न साखळी
(3) अन्न जाळी पद्धत
(4) वरीलपैकी नाही

Leaf litter → Algae → Crabs → Carnivores fish is a _____ system.

(1) Carnivore food system
(2) Detritus food chain
(3) Food web system
(4) None of the above

---

106. खालील स्तंभ (I) मध्ये भारतीय लोकसंख्या धोरणाच्या विकासातील महत्वाचे टप्पे दिलेले आहेत व स्तंभ (II) मध्ये संबंधीत वर्ष दिलेले आहेत. योग्य जोड्या जुळवा.

	स्तंभ (I) (महत्वाचे टप्पे)	**स्तंभ (II) (वर्ष)**
a.	राष्ट्रीय कुटुंब नियोजन कार्यक्रम आरंभ	i. 1977
b.	भोरे समिती अहवाल	ii. 1952
c.	नवीन राष्ट्रीय लोकसंख्या धोरण अंमलात आले	iii. 1946
d.	'कुटुंब नियोजन विभागाचे' 'कुटुंब कल्याण विभाग' म्हणून नामांतर	iv. 2000

	a	**b**	**c**	**d**
(1)	i	iii	iv	ii
(2)	iii	iv	ii	i
(3)	ii	iii	iv	i
(4)	ii	iv	i	iii

In the following Column I milestones in the evolution of the population policies of India are given and in Column II associated years are given. Correctly match them.

	Column I (Milestones)	**Column II (Years)**
a.	The National Family Programme launched	i. 1977
b.	Bhore Committee report	ii. 1952
c.	The new National Population Policy came into force	iii. 1946
d.	The name of 'Family Planning Dept.' was changed to 'Family Welfare Dept.'	iv. 2000

	a	**b**	**c**	**d**
(1)	i	iii	iv	ii
(2)	iii	iv	ii	i
(3)	ii	iii	iv	i
(4)	ii	iv	i	iii

---

107. भारतात 2001 च्या जनगणनेनुसार उत्तर प्रदेश राज्यात सर्वात जास्त तर _____ राज्यात सर्वात कमी लोकसंख्या होती.

(1) मणीपूर (2) सिक्कीम
(3) नागालँड (4) वरीलपैकी नाही

As per Census 2001, Uttar Pradesh State has the highest while _____ State has lowest population in India.

(1) Manipur (2) Sikkim
(3) Nagaland (4) None of the above

108. खालीलपैकी कोणत्या उगमस्रोतांनी लोकसंख्येची द्वितियक माहिती गोळा केली जाते ?

A. जनगणना अहवाल
B. जीवन विषयक महत्वाच्या घटनांची नोंदणी पद्धत
C. राष्ट्रीय नमूना सर्वेक्षण
D. अंतरराष्ट्रीय प्रकाशने

(1) फक्त A, B आणि C (2) फक्त B, C आणि D
(3) फक्त A, B आणि D (4) वरील सर्व

From which of the following sources the secondary population information is collected ?

A. Census report
B. Registrations of vital life related incidents
C. National sample survey
D. International publications

(1) Only A, B and C (2) Only B, C and D
(3) Only A, B and D (4) All of the above

109. 2011 च्या जनगणनेनुसार महाराष्ट्रातील जिल्ह्यांचा लोकसंख्येच्या घनतेनुसार कोणता चढता क्रम बरोबर आहे ?

(1) चंद्रपूर - वाशिम - गोंदीया - भंडारा
(2) चंद्रपूर - गोंदीया - भंडारा - वाशिम
(3) चंद्रपूर - भंडारा - वाशिम - गोंदीया
(4) चंद्रपूर - गोंदीया - वाशिम - भंडारा

As per 2011 Census which ascending order of districts of Maharashtra is correct in respect to population density ?

(1) Chandrapur –Washim – Gondia – Bhandara
(2) Chandrapur – Gondia – Bhandara – Washim
(3) Chandrapur – Bhandara – Washim – Gondia
(4) Chandrapur – Gondia – Washim – Bhandara

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

110. महाराष्ट्रातील खालील जनगणना वर्षामध्ये लोकसंख्येची दशवार्षिक वाढ व जनगणना वर्ष यांच्या योग्य जोड्या लावा.

जनगणना वर्ष	दशवार्षिक वाढ
a. 1971	i. 27.45
b. 1981	ii. 24.54
c. 1991	iii. 25.73
d. 2001	iv. 22.73

	a	b	c	d
(1)	i	ii	iii	iv
(2)	ii	i	iv	iii
(3)	iii	iv	i	ii
(4)	iv	iii	ii	i

Match the correct pairs of Census year and population decadal growth in Maharashtra.

Census Year	Decadal Growth
a. 1971	i. 27.45
b. 1981	ii. 24.54
c. 1991	iii. 25.73
d. 2001	iv. 22.73

	a	b	c	d
(1)	i	ii	iii	iv
(2)	ii	i	iv	iii
(3)	iii	iv	i	ii
(4)	iv	iii	ii	i

111. दर सेकंदाला 300000 कि.मी. किंवा 186000 मैल वेगाने प्रवास करणाऱ्या विद्युत चुंबकीय लघुलहरीद्वारे सूर्याच्या पृष्ठभागापासून उत्सर्जित होणाऱ्या उष्णतेला _____ असे म्हणतात.

(1) सौरऊर्जा (2) सौर वादळ (3) प्रेषण (4) परावर्तन

The radiant energy received from the sun transmitted in the form of electromagnetic waves and travelling at the rate of 300000 km or 186000 miles per second is called

(1) Insolation (2) Sun flare (3) Transmission (4) Reflection

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK P.T.O.

112. स्तंभ I मध्ये कोपेन यांच्या वर्गीकरणावर आधारीत महाराष्ट्राचे हवामान प्रकार दिलेले आहेत व स्तंभ II मध्ये जिल्हायांचे गट दिलेले आहेत. जोड्या जुळवा आणि योग्य पर्याय निवडा.

स्तंभ I (हवामान प्रकार)	**स्तंभ II (जिल्हे)**
a. Am	i. अहमदनगर, धुळे, जळगाव, सोलापूर
b. Bsh	ii. परभणि, अमरावती, वाशिम, हिंगोली
c. Aw	iii. रायगड, रत्नागिरी, सिंधुदुर्ग

	a	**b**	**c**
(1)	i	ii	iii
(2)	iii	i	ii
(3)	ii	i	iii
(4)	i	iii	ii

In Column I climatic types of Maharashtra based on Koppen's classification are given and in Column II group of districts are shown. Match the following and choose the correct option.

Column I (Climatic types)	**Column II (Districts)**
a. Am	i. Ahmadnagar, Dhule, Jalgaoh, Solapur
b. Bsh	ii. Parbhani, Amaravati, Washim, Hingoli
c. Aw	iii. Raigad, Ratnagiri, Sindhudurg

	a	**b**	**c**
(1)	i	ii	iii
(2)	iii	i	ii
(3)	ii	i	iii
(4)	i	iii	ii

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

113. भूपृष्ठावरून दीर्घ लहरींच्या द्वारे उत्सर्जन होणारी उष्णता आणि त्याचे प्रमाण यांच्या योग्य जोड्या लावा.

	उत्सर्जित केलेले उष्णता	प्रमाण (%)
a.	पृथ्वीपर्यंत पोहचू न शकणारी	i. 49%
b.	भूउत्सर्जनाने वातावरणाकडे जाणारी	ii. 23%
c.	सांद्रीभवनाद्वारे उत्सर्जन	iii. 19%
d.	अभिसरण क्रियेने उत्सर्जन	iv. 09%

	a	b	c	d
(1)	i	ii	iii	iv
(2)	ii	iv	i	iii
(3)	iii	i	iv	ii
(4)	iv	iii	ii	i

Match the correct pairs of radiant energy from earth surface in the form of long waves and its percentage.

	Radiant energy	Percentage (%)
a.	Unreached to the earth	i. 49%
b.	From land surface return to atmosphere	ii. 23%
c.	Radiated by condensation	iii. 19%
d.	Radiated by convention	iv. 09%

	a	b	c	d
(1)	i	ii	iii	iv
(2)	ii	iv	i	iii
(3)	iii	i	iv	ii
(4)	iv	iii	ii	i

114. पुढील विधानांचा विचार करा व योग्य पर्याय निवडा.

i. तपांबरामध्ये जस जसे उंच जावे तस तसे तापमान कमी कमी होत जाते.
ii. उंचीनुसार तापमान कमी होण्याचे साधारण प्रमाण दर 160 मीटर उंचीला 1° से.ग्रे. असते.
iii. तपांबरामध्ये उन्हाळ्यात तापमान घट दर 160 मीटर उंचीला 1° से.ग्रे. पेक्षा कमी असतो.
iv. तपांबरामध्ये हिवाळ्यात तापमान घट दर 160 मीटर उंचीला 1° से.ग्रे. पेक्षा जास्त असतो.

(1) iii आणि iv बरोबर आहेत
(2) i, ii आणि iii बरोबर आहेत
(3) i आणि ii बरोबर आहेत
(4) वरील सर्व बरोबर आहेत

Consider the following statements and choose correct option.

i. As you go higher in the troposphere the temperature decreases.
ii. The normal rate of decrease in temperature is 1°C for every 160 meters of height.
iii. In troposphere the temperature in summer is less than 1°C at every 160 meters height.
iv. In troposphere the temperature in winter is more than 1°C for every 160 meters height.

(1) iii and iv are correct
(2) i, ii and iii are correct
(3) i and ii are correct
(4) All of the above are correct

---

115. जोड्या लावा.

सूची – I	सूची – II
i. नायट्रोजन	a. नोबल वायू म्हणून प्रचलित
ii. ऑक्सिजन	b. पृथ्वी पासून बाहेर पडणाऱ्या उष्णतेच्या उत्सर्जनाचे वातावरणात शोषण
iii. कॉर्बन–डाय–ऑक्साईड	c. रासायनिक दृष्ट्या फारसा क्रियाशील नाही
iv. आरगॉन	d. रासायनिक दृष्ट्या क्रियाशील

	i	ii	iii	iv
(1)	c	d	b	a
(2)	d	c	a	b
(3)	a	b	c	d
(4)	c	a	d	b

Match the following.

List – I	List – II
i. Nitrogen	a. Popularly known as noble gas
ii. Oxygen	b. Absorption of heat emission from the earth into the atmosphere
iii. Carbon-di-oxide	c. Chemically not very active
iv. Argon	d. Chemically active

	i	ii	iii	iv
(1)	c	d	b	a
(2)	d	c	a	b
(3)	a	b	c	d
(4)	c	a	d	b

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

116. विद्युत चुंबकीय वर्णपटाच्या कोणत्या पट्ट्यांचा वापर करून वनस्पतींचा सामान्यीकृत फरक निर्देशांक (एन डी व्ही आय) काढला जातो ?
(1) लाल व निळा (2) हिरवा व निळा
(3) हिरवा व लाल (4) लाल व समीप अवरक्त

The Normalized Difference Vegetation Index (NDVI) is calculated using which bands of electromagnetic spectrum ?
(1) Red and blue (2) Green and blue
(3) Green and red (4) Red and near infrared

117. सरासरी 1400 मीटर उंची असलेल्या भूप्रदेशाचे हवाई छायाचित्र 1:7500 च्या प्रमाणात घेतले जाते. कॅमेराची फोकल लांबी 15 से.मी. आहे. समुद्रसपाटीपासून उड्डाणाची उंची किती आहे ?
(1) 8400 मी (2) 3213 मी (3) 2525 मी (4) 1111 मी

An aerial photograph of a terrain having an average elevation of 1400 m is taken at a scale of 1:7500. The focal length of the camera is 15 cm. The altitude of the flight above mean sea level is
(1) 8400 m (2) 3213 m (3) 2525 m (4) 1111 m

118. _____ हा आय.आय.टी. मुंबई, स्टुडंट सॅटेलाईट प्रोग्राम अंतर्गत पहिला सह उपग्रह होता, जो 26 सप्टेंबर 2016 रोजी पृथ्वीच्या कक्षेत सोडण्यात आला.
(1) स्वयम (2) निउसॅट (3) उत्तम (4) प्रथम

_____ was the first co-satellite under IIT Bombay, student satellite program, which was ejected into Earth's orbit on 26th September 2016.
(1) SWAYAM (2) NIUSAT (3) UTTAM (4) PRATHAM

119. सांख्यिकी संचातील भौगोलिक घटकांचे अवकाशिक संबंध सलग रूपांतर प्रक्रियेत बदलत नाहीत याला _____ म्हणतात.
(1) टोपॉलॉजी (2) कार्टोग्राफी (3) मॉरफॉलॉजी (4) यापैकी कोणतेही नाही

The spatial relationship between Geographical elements in a data set that do not change under a continuous transformation is referred as
(1) Topology (2) Cartography (3) Morphology (4) None of these

120. कोणत्या प्रकारचे प्रक्षेपण, प्रक्षेपणाच्या मध्यवर्ती बिंदूशी संबंधीत असलेली दिशा अबाधित ठेवते ?
(1) अझिम्युथल प्रक्षेपण (2) रॉबिनसन प्रक्षेपण
(3) मर्केटर प्रक्षेपण (4) कोनिक प्रक्षेपण

Which type of projection preserves absolute directions relative to the central point of projection ?
(1) Azimuthal projection (2) Robinson projection
(3) Mercator projection (4) Conic projection

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK P.T.O.

121. खालीलपैकी कोणते भौतिक घटक परिसंस्थेचे अजैविक संरचना बनवतात ?

a. सूर्यप्रकाश
b. वारा
c. पर्जन्यमान (पाऊस)
d. तापमान

(1) a, b आणि c (2) b, c आणि d
(3) a, c आणि d (4) वरील सर्व

Which of the following are physical components of an ecosystem that constitute its abiotic structure ?

a. Sunlight
b. Wind
c. Rainfall
d. Temperature

(1) a, b and c (2) b, c and d
(3) a, c and d (4) All of the above

---

122. रिमोट सेन्सींगमध्ये खालीलपैकी कोणते घटक समाविष्ट आहेत ?

a. उर्जास्त्रोत किंवा प्रदिपन, विकिरण आणि वातावरण
b. लक्ष्याशी संवाद आणि सेंसारद्वारे ऊर्जा मुद्रित करणे
c. प्रसारण, प्राप्तकरणे, प्रक्रिया, अर्थ लावणे आणि विश्लेषण करणे
d. उपयोजन

(1) a, b आणि c (2) a, c आणि d
(3) a, b आणि d (4) वरील सर्व

Which of the following elements are involved in remote sensing ?

a. Energy source or illumination, radiation and atmosphere
b. Interaction with target and recording energy by the sensor
c. Transmission, reception, processing, interpretation and analysis
d. Application

(1) a, b and c (2) a, c and d
(3) a, b and d (4) All of the above

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

123. खालीलपैकी कोणती संवर्धन जीवशास्त्राची नैतिक तत्त्वे नाहीत ?

a. सजीवांची विविधता चांगली आहे.

b. पर्यावरणीय गुंतागुंत वाईट आहे.

c. लोकसंख्या आणि प्रजाती अकाली नष्ट होणे वाईट आहे.

d. जैवविविधतेला बाह्य मूल्य आहे.

(1) फक्त a आणि b (2) फक्त b आणि c

(3) फक्त c आणि d (4) फक्त b आणि d

Which of the following are not ethical principles of conservation biology ?

a. The diversity of organisms is good.

b. The ecological complexity is not good.

c. The untimely extinction of populations and species is bad.

d. The biological diversity has extrinsic value.

(1) Only a and b (2) Only b and c

(3) Only c and d (4) Only b and d

---

124. जागतिक तापमान वाढी मध्ये हरितगृह वायूंचे योगदान चढत्या क्रमाने लावा.

a. कार्बन-डाय-ऑक्साईड

b. मिथेन

c. क्लोरोफ्लूरोकार्बनस्

d. नायट्रस ऑक्साईड

(1) a, b, c, d (2) b, c, d, a

(3) c, d, b, a (4) d, c, b, a

Arrange the contribution of greenhouse gases to global warming in ascending order.

a. Carbon-di-oxide

b. Methane

c. Chlorofluorocarbons

d. Nitrous oxide

(1) a, b, c, d (2) b, c, d, a

(3) c, d, b, a (4) d, c, b, a

---

125. खालीलपैकी कोणती विधाने कोणत्याही परिसंस्थेमध्ये समजण्यासाठी ऊर्जावान बिंदू मानली जातात ?

a. एकूण आणि निव्वळ उत्पादन.
b. उत्पादकांकडून होणारा ऊर्जेचा वापर.
c. अन्नाच्या स्वरूपात ऊर्जेची एकूण निविष्ठा (इनपूट) आणि ती आत्मसात करण्याची कार्यक्षमता
d. श्वसनाद्वारे ऊर्जा मिळविणे.

(1) फक्त a आणि b (2) फक्त c आणि d
(3) फक्त a आणि c (4) फक्त b आणि d

Which of the following statements are considered as energetics points to understand in any ecosystem ?

a. The gross and net production.
b. The use of energy by producers.
c. The total input of energy in the form of food and its efficiency of assimilation.
d. The gain of energy through respiration.

(1) Only a and b (2) Only c and d
(3) Only a and c (4) Only b and d

---

126. जमिनीत भुसूधारके टाकली जातात कारण :

a. पिकांच्या गरजेनुरूप जमिनीचा आम्लविम्ल निर्देशांक बदलण्यासाठी.
b. पिक अन्नद्रव्यांची उपलब्धता वाढविण्यासाठी.
c. जमिनीची भौतिक स्थिती सुधारण्यासाठी.

(1) फक्त a (2) फक्त b (3) वरील सर्व (4) यापैकी नाही

Soil amendments are applied to soil for

a. Changing soil pH to suit crop needs.
b. Increase plant nutrient availability.
c. Improving physical condition of soil.

(1) Only a (2) Only b (3) All of these (4) None of these

---

127. मातीची आभासी घनता किती असते ?

(1) 2.60 ते 2.75 mg/m^3 (2) 2.60 ते 2.75 g/cm^3
(3) 1.10 ते 1.60 g/cm^3 (4) 0.3 ते 0.6 g/cm^3

Bulk density of soil ranges from

(1) 2.60 to 2.75 mg/m^3 (2) 2.60 to 2.75 g/cm^3
(3) 1.10 to 1.60 g/cm^3 (4) 0.3 to 0.6 g/cm^3

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

128. चुनखडीयुक्त जमिनीत खालीलपैकी कोणत्या सूक्ष्म अन्नद्रव्याची उपलब्धता कमी होते ?

(1) तांबे (कॉपर) (2) जस्त (झिंक)

(3) मॉलिब्डेनम (4) बोरॉन

Which of the following micronutrient availability decreases in calcareous soils ?

(1) Copper (Cu) (2) Zinc (Zn)

(3) Molybdenum (Mo) (4) Boron (B)

---

129. खालील विधानांचा विचार करा.

विधान I : क्लॉस्ट्रिडियम हे अनएरोबिक बॅक्टेरिया असून ते सेल्युलोजच्या विघटनात सहभागी असतात.

विधान II : बॅसिलस आणि स्युडोमोनास जीवाणू पॉलीपेप्टाईडचे विघटन ॲमिनो आम्लात करतात.

(1) विधान II बरोबर आहे, I चुकीचे आहे

(2) विधान I बरोबर आहे, II चुकीचे आहे

(3) दोन्ही विधाने बरोबर आहेत

(4) दोन्ही विधाने चुकीची आहेत

Consider the following statements :

Statement I : Clostridium is anaerobic bacteria involved in decomposition of cellulose.

Statement II : Polypeptides are broken down into amino acids by Bacillus and Pseudomonas bacteria.

(1) Statement II is correct, I is incorrect

(2) Statement I is correct, II is incorrect

(3) Both statements are correct

(4) Both statements are incorrect

---

130. जमिनीत पाणी साचल्यामुळे वनस्पतींना इजां पोहोचते कारण जमिनीतील _____ चे प्रमाण कमी होते व विषारी पदार्थ जमिनीत साचतात.

(1) कर्ब (2) प्राणवायू

(3) पाणी (4) वरीलपैकी नाही

Water logging causes injury to the plant due to low _____ content and accumulation of toxic substances in the soil.

(1) Carbon (2) Oxygen

(3) Water (4) None of the above

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK P.T.O.

131. भारतातील सर्वोच्च गुरुत्वाकर्षण धरण कोणते आहे ?
(1) भाक्रा नांगल (2) इंदिरा गांधी
(3) कोसी (4) हिराकुड

Which is the highest gravity dam in India ?
(1) Bhakra Nangal (2) Indira Gandhi
(3) Kosi (4) Hirakud

---

132. खालील विधाने विचारात घ्या.
विधान I : भात पीक हे पाणथळ जमिनीसाठी सर्वात जास्त प्रतिरोधक आहे.
विधान II : बाजरी पीक बाल्यावस्थेत पाणथळ जागेत संवेदनशील (बळी पडणारे) आहे.
(1) विधान II बरोबर आहे, I चुकीचे आहे
(2) विधान I बरोबर आहे, II चुकीचे आहे
(3) दोन्ही विधाने बरोबर आहेत
(4) दोन्ही विधाने चुकीची आहेत

Consider the following statements.
Statement I : The most resistant crop for water-logging is rice.
Statement II : Pearlmillet is susceptible to waterlogging during seedling stage.
(1) Statement II is correct, I is incorrect
(2) Statement I is correct, II is incorrect
(3) Both statements are correct
(4) Both statements are incorrect

---

133. खालीलपैकी कोणती तत्वे पाणलोट व्यवस्थापनाशी संबंधित आहेत ?
a. जमिन वापर वर्गीकरणावर आधारित जमिनीचा वापर.
b. पाणलोट क्षेत्रासाठी योग्य पीक पद्धतीचा शोध घेणे.
c. प्रति युनिट क्षेत्र, प्रति युनिट वेळ आणि प्रति युनिट पाणी यांची जास्तीत जास्त उत्पादकता वाढविणे.
d. सीमांत (लहान) आणि पडीक जमिनींचा सुरक्षित वापर.
(1) फक्त a, b आणि c (2) फक्त b, c आणि d
(3) वरील सर्व a, b, c आणि d (4) फक्त a, b आणि d

Which of the following principles are correct related to watershed management ?
a. Land utilization according to its capacity based on land use classification.
b. Identifying a suitable cropping pattern for the watershed area.
c. Maximizing productivity per unit area, per unit time and per unit water.
d. Safe utilization of marginal (small) and waste lands.
(1) Only a, b and c (2) Only b, c and d
(3) All a, b, c and d (4) Only a, b and d

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

134. वनस्पतीमधून बाष्पोर्त्सजनाद्वारे होणाऱ्या पाण्याचा ऱ्हास कमी करण्यासाठी वापरण्यात येणाऱ्या पदार्थास _____ म्हणतात.

(1) वाढ रोधके (2) उभट आच्छादने
(3) बाष्पोर्त्सजन निरोधके (4) वाढ संजीवके (नियामके)

Any material applied to transpiring plant surface for reducing water losses from the plant is called as

(1) Growth retardants (2) Vertical mulches
(3) Antitranspirants (4) Growth regulators

---

135. खालीलपैकी कोणते घटक वाळू, पोयटा आणि चिकणमातीचे कण एकत्र करण्यासाठी सिमेंट एजंट (मध्यस्त) म्हणून काम करतात ?

a. कोलाइडल क्ले
b. आयर्न हायड्रोक्साईड.
c. ॲल्युमिनियम हायड्रोक्साईड.
d. सेंद्रीय पदार्थ.

(1) केवळ a आणि b (2) केवळ b आणि c (3) केवळ c आणि d (4) वरील सर्व

Which of the following components act as a cementing agent for binding sand, silt and clay particles to form soil aggregates ?

a. Colloidal clay.
b. Iron hydroxide.
c. Alluminium hydroxide.
d. Organic matter.

(1) Only a and b (2) Only b and c (3) Only c and d (4) All of the above

---

136. जागच्या जागी (वास्तव्याच्या ठिकाणी) आढळणारी जैवविविधता संवर्धनाची उदाहरणे _____ हि आहेत.

a. राष्ट्रीय उद्याने
b. जनुक बँक
c. बियाणे बँक
d. वन्यजीव अभयारण्ये

(1) a आणि b फक्त (2) b आणि c फक्त (3) c आणि d फक्त (4) a आणि d फक्त

Examples of in-situ (within habitat) conservation of biodiversity are

a. National parks
b. Gene bank
c. Seed bank
d. Wildlife sanctuaries

(1) a and b only (2) b and c only (3) c and d only (4) a and d only

---

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK P.T.O.

137. _____ ही मूलभूत कार्यात्मक एकक आहे की ज्यामध्ये सजीव आणि निर्जीव सृष्टीचा समावेश असून ते एकमेकांच्या गुणधर्मावर परिणाम करतात आणि आपल्या पृथ्वीतलावरील जैविक अस्तित्वाला दोन्ही आवश्यक आहेत.

(1) भूविज्ञान (2) परिसंस्था
(3) जलचक्र (4) सामाजिक-पर्यावरण प्रणाली

_____ is the basic functional unit which includes both organisms and non-living environment, each influencing properties of the other and both are necessary for maintenance of life on the earth.

(1) Geology (2) Ecosystem
(3) Hydrological cycle (4) Socio – eco system

---

138. विकसनशील देशामधील लोकांवर _____ आणि संसाधनांच्या कमतरतेमुळे अनिष्ठ परिणाम होतो.

(1) अन्नधान्ये (2) लोकसंख्या वाढ
(3) पाण्याची उपलब्धता (4) विद्युत शक्ती

_____ and the resulting shortage of resources most severely affect people in the developing Countries.

(1) Food grains (2) Population growth
(3) Water availability (4) Electric power

---

139. _____ हा वनस्पती आणि प्राणी यांच्या ऊतींचा (पेशी-समुहांचा) रचनात्मक घटक आहे.

(1) प्राणवायू (2) नत्रवायू
(3) हायड्रोजन वायू (4) कॉर्बन

_____ is a building block of plant and animal tissues.

(1) Oxygen (O_2) (2) Nitrogen (N_2)
(3) Hydrogen (H_2) (4) Carbon

---

140. खालीलपैकी कोणत्या पर्जन्य जलपुनर्भरण पद्धती आहेत ?

a. जमिनीच्या वर किंवा खाली टाक्यात किंवा जलाशयांमध्ये साठवून.
b. छोट्या नाल्यावर खड्डे, तलाव, खंदक किंवा चेक बंधारे बांधून.
c. भूजल पुनर्भरण करून.

(1) a आणि c फक्त (2) a आणि b फक्त (3) b आणि c फक्त (4) वरील सर्व

Which of the following are rain water harvesting methods ?

a. By storing in tanks or reservoirs above or below ground.
b. By constructing pits, lagoons, trench or check dams on small rivulets.
c. By recharging the groundwater.

(1) a and c only (2) a and b only (3) b and c only (4) All of the above

---

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

141. खालीलपैकी कोणत्या पद्धती द्वारे होणारी जमिनीची धूप नियंत्रित किंवा कमी करू शकतात ?

a. वनस्पती अच्छादन किंवा पिकाच्या अवशेषासह जमिनीच्या पृष्ठभागाचे संरक्षण करणे.

b. जमिनीच्या पृष्ठभागावर मृदा एकत्रित आणणे/साधारण ढेकळयुक्त ठेवणे.

c. वाऱ्याचा वेग कमी करण्यासाठी जमिनीचा पृष्ठभाग खडबडीत करणे.

d. वारा प्रतिरोधकांची निर्मिती करणे.

(1) a आणि d फक्त (2) b आणि c फक्त (3) a आणि c फक्त (4) सर्व a, b, c आणि d

Which of the following methods can control or reduce soil erosion by wind ?

a. Protection of soil surface with vegetative cover or crop residue.

b. Bringing soil aggregates to the surface soil.

c. By making surface roughness for reduction of wind velocity.

d. Establishment of wind breaks.

(1) a and d only (2) b and c only (3) a and c only (4) All a, b, c and d

---

142. खालीलपैकी कोणते विधान/विधाने बरोबर आहे/आहेत ?

a. चुनखडीपासून तयार झालेल्या जमिनी पांढऱ्या रंगाच्या असतात.

b. अति पावसाच्या प्रदेशात लोह आणि ॲल्युमिनियम यांचे प्रमाण जमिनीच्या पृष्ठभागावर अधिक असते.

c. कमी पावसाच्या प्रदेशातील जमिनीत चुन्याचा संचय पृष्ठभागावर असतो.

(1) फक्त a आणि b (2) फक्त b आणि c

(3) फक्त a आणि c (4) सर्व a, b आणि c

Which of the following statement/statements is/are correct ?

a. Lime stone/calcite develops into white coloured soils.

b. In high rainfall areas iron and aluminium concentrate at the surface of soil.

c. Shallow accumulation of lime in soil of low rainfall areas.

(1) Only a and b (2) Only b and c

(3) Only a and c (4) All a, b and c

---

143. खालीलपैकी कोणत्या खतामध्ये नत्राचे प्रमाण (टक्के) जास्त असते ?

(1) युरिया (2) अनहायड्रस अमोनिया

(3) अमोनियम फॉस्फेट (4) डाय-अमोनियम फॉस्फेट

Which of the following fertilizer contains high percentage of nitrogen ?

(1) Urea (2) Anhydrous ammonia

(3) Ammonium phosphate (4) Di-ammonium phosphate

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK P.T.O.

144. रासायनिक खतांच्या तुलनेत नॅनो खते अधिक फायदेशीर आहेत कारण

a. अधिक पोषकद्रव्ये वापर कार्यक्षमता
b. रासायनिक खतांच्या तुलनेत कमी गरज
c. नॅनो खते पर्यावरण पोषक आहेत
d. पिक उत्पादनात सुधारणा/वाढ

(1) फक्त a (2) फक्त b
(3) फक्त a, b आणि c (4) सर्व a, b, c आणि d

Nanofertilizers are more beneficial as compared to chemical fertilizers due to

a. Higher nutrient use efficiency.
b. Less requirement as compared to chemical fertilizers.
c. Nanofertilizers are ecofriendly.
d. Improvement in the crop yield.

(1) Only a (2) Only b
(3) Only a, b and c (4) All a, b, c and d

---

145. आजच्या अर्थव्यवस्थेपेक्षा उद्याचे पर्यावरण शास्त्र जास्त महत्वाचे आहे या समजावर _____ हा दृष्टिकोन अवलंबून आहे.

(1) सेंद्रिय शेती पद्धती (2) अचूक शेती
(3) शाश्वत शेती (4) सिंचीत शेती

_____ approach is based on the perception that tomorrow's ecology is more important than today's economy.

(1) Organic farming system (2) Precision farming
(3) Sustainable agriculture (4) Irrigated farming

---

146. कोणत्या प्रकारच्या जमिनीसाठी तुषार सिंचनाचा वापर करता येतो ?

a. उथळ आणि उतार असलेल्या जमिनी.
b. वालुकामय जमिनी.
c. कमी ओलावा टिकवून ठेवणाऱ्या जमिनी.

(1) फक्त a आणि b (2) फक्त b आणि c
(3) फक्त a आणि c (4) वरील सर्व

Sprinkler irrigation is used for which type of soils ?

a. Shallow and sloping soils.
b. Sandy soils.
c. Low moisture retentive soils.

(1) Only a and b (2) Only b and c
(3) Only a and c (4) All of the above

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

147. खालीलपैकी एकूण पीक कालावधीमध्ये जास्त पाणी लागणारे पीक कोणते ?

(1) गहू (2) हरभरा
(3) उन्हाळी मूग (4) उन्हाळी भुईमूग

Out of following crops which crop requires higher water during its life cycle ?

(1) Wheat (2) Chickpea
(3) Summer greengram (4) Summer groundnut

148. कृषिविषयक दुष्काळ केंव्हा पडतो ?

a. सरासरीपेक्षा कमी पाऊस आणि नैसर्गिक/साठविलेल्या पाणी स्त्रोतामध्ये कमी पाणी.
b. हवेतील कमी आर्द्रता आणि उष्ण कोरडे वारे.
c. पिकाच्या सशक्त वाढी पासून पक्वता होईपर्यंत लागणाऱ्या पाण्याची गरज भागविण्यास जमिनीतील अपुरा ओलावा आणि अपुरा पाऊस.

(1) a फक्त (2) b फक्त (3) c फक्त (4) a आणि b फक्त

When does agricultural drought occur ?

a. Below average rainfall and low water content in natural/stored water sources.
b. Low air humidity and hot dry winds.
c. Soil moisture and rainfall are inadequate to meet the water requirement of crop for healthy growth to maturity.

(1) a only (2) b only (3) c only (4) a and b only

149. $Eu = \frac{Y}{WR}$ या सूत्राद्वारे _____ काढता येते.

(1) पाणी साठवणूक कार्यक्षमता (2) पीक पाणी वापर कार्यक्षमता
(3) पाणी देणे कार्यक्षमता (4) प्रक्षेत्र पाणी वापर कार्यक्षमता

_____ can be determined by $Eu = \frac{Y}{WR}$.

(1) Water storage efficiency (2) Crop water use efficiency
(3) Water application efficiency (4) Field water use efficiency

150. एक हेक्टर-सेंटीमिटर पाणी म्हणजे किती पाणी ?

(1) 1,000 लिटर (2) 1,00,000 लिटर
(3) 10,000 लिटर (4) 10,00,000 लिटर

One hectare-centimetre (1ha cm) water means

(1) 1,000 litres (2) 1,00,000 litres
(3) 10,000 litres (4) 10,00,000 litres

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK P.T.O.

सूचना – (पृष्ठ 1 वरून पुढे.....)

(8) प्रश्नपुस्तिकेमध्ये विहित केलेल्या विशिष्ट जागीच कच्चे काम (रफ वर्क) करावे. प्रश्नपुस्तिकेव्यतिरिक्त उत्तरपत्रिकेवर वा इतर कागदावर कच्चे काम केल्यास ते कॉपी करण्याच्या उद्देशाने केले आहे, असे मानले जाईल व त्यानुसार उमेदवारावर शासनाने जारी केलेल्या ''परीक्षांमध्ये होणाऱ्या गैरप्रकारांना प्रतिबंध करण्याबाबतचे अधिनियम–82'' यातील तरतुदीनुसार कारवाई करण्यात येईल व दोषी व्यक्ती कमाल एक वर्षाच्या कारावासाच्या आणि/किंवा रुपये एक हजार रकमेच्या दंडाच्या शिक्षेस पात्र होईल.

(9) सदर प्रश्नपत्रिकेसाठी आयोगाने विहित केलेली वेळ संपल्यानंतर उमेदवाराला ही प्रश्नपुस्तिका स्वत:बरोबर परीक्षा कक्षाबाहेर घेऊन जाण्यास परवानगी आहे. **मात्र परीक्षा कक्षाबाहेर जाण्यापूर्वी उमेदवाराने आपल्या उत्तरपत्रिकेचा भाग-1 समवेक्षकाकडे न विसरता परत करणे आवश्यक आहे.**

नमुना प्रश्न

प्र. क्र. **201.** सतीची चाल नष्ट करण्यासाठी कोणी मूलत: प्रयत्न केले ?

(1) स्वामी दयानंद सरस्वती (2) ईश्वरचंद्र विद्यासागर

(3) राजा राममोहन रॉय (4) गोपाळकृष्ण गोखले

ह्या प्रश्नाचे योग्य उत्तर ''(3) राजा राममोहन रॉय'' असे आहे. त्यामुळे या प्रश्नाचे उत्तर ''(3)'' होईल. यास्तव खालीलप्रमाणे प्रश्न क्र. **201** समोरील उत्तर–क्रमांक ''③'' हे वर्तुळ पूर्णपणे छायांकित करून दाखविणे आवश्यक आहे.

प्र. क्र. **201.** ① ② ● ④

अशा पद्धतीने प्रस्तुत प्रश्नपुस्तिकेतील प्रत्येक प्रश्नाचा तुमचा उत्तर–क्रमांक हा तुम्हाला स्वतंत्ररीत्या पुरविलेल्या उत्तरपत्रिकेवरील त्या त्या प्रश्न–क्रमांकासमोरील संबंधित वर्तुळ पूर्णपणे छायांकित करून दाखवावा. **ह्याकरिता फक्त काळ्या शाईचे बॉलपेन वापरावे, पेन्सिल वा शाईचे पेन वापरू नये.**

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

SEAL